

Utlåtande 2007: RVI (Dnr 327-2163/2006)

Servicetjänster till äldre ("fixare")

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande

1. Servicetjänster i form av vaktmästarservice för äldre införs i samtliga stadsdelsnämnder från och med den 15 maj 2007 med stöd av lagen om kommunal befogenhet att tillhandahålla servicetjänster åt äldre.
2. Servicetjänster i form av vaktmästarservice för äldre tillhandahålls avgiftsfritt till kommuninvånare som fyllt 75 år, maximalt sex timmar per år och hushåll.
3. Servicetjänster i form av vaktmästarservice för äldre finansieras inom ram för stadsdelsnämndernas budget.
4. Stadsdelsnämnderna uppdras att söka samarbetsformer med frivilligorganisationerna för servicetjänster i form av vaktmästarservice för äldre.
5. Äldrenämnden ges i uppdrag att utvärdera kostnader och verksamhet med servicetjänster i form av vaktmästarservice för äldre och närmast i tertiärrapport 2 2007 göra en uppföljning och analys av utvecklingen.
6. Protokollet i detta ärende förklaras omedelbart justerat.

Kommunstyrelsen beslutar för egen del följande

Skrivelsen "Servicetjänster i hemtjänsten" av Margareta Olofsson (v), Christopher Ödmann (mp) och Elisabeth Brandt-Ygeman (s) anses besvarad med vad föredragande borgarråd anför.

Föredragande borgarrådet Ewa Samuelsson anför följande.

Ärendet

Margareta Olofsson (v), Christopher Ödmann (mp) och Elisabeth Brandt-Ygeman (s) har i skrivelsen ”Servicetjänster i hemtjänsten” föreslagit att ge stadsledningskontoret i uppdrag att utreda hur Stockholms stad kan erbjuda äldre hjälp med serviceinsatser med förenklad biståndsbedömning eller i enlighet med propositionen ”Nationell utvecklingsplan för vård och omsorg om äldre” (2005/06:115), samt att utreda permanentning av vaktmästarservice för äldre.

Denna skrivelse är grunden för ett tjänsteutlåtande från stadsledningskontoret, finansavdelningen, daterat 8 februari 2007, som 13 mars 2007 remitterades till äldrenämnden samt stadsdelsnämnderna Enskede/Årsta-Vantör, Skarpnäck och Södermalm. 22 mars 2007 förlängdes remisstiden till 23 april 2007. Samtidigt remitterades ärendet till samtliga övriga stadsdelsnämnder.

Stadsledningskontoret föreslår i det remitterade tjänsteutlåtandet att service-tjänster till äldre ska kunna utföras som en del i stadsdelsnämndernas förebyggande insatser till äldre under 2007. Sådana servicetjänster tillhandahålls kostnadsfritt till kommuninvånare som fyllt 75 år och som inte har annan hemtjänst. Stadens kostnader för servicetjänster inryms i stadsdelsnämndernas budget för äldreomsorg som en del i det förebyggande arbetet. Kommunfullmäktige har i budget för 2007 tillfört stadsdelsnämndernas budget 2,5 mnkr för ökade kostnader för vaktmästarservice.

Servicetjänsten omfattar enklare praktiska och riskfyllda vardagssysslor som tunga lyft, fästa elektriska sladdar samt olika former av insatser som innebär att klättra på stegar. Tjänsten omfattar däremot inte insatser som kräver någon form av auktorisation, trädgårdsskötsel eller städning. Det är också viktigt att uppmuntra och utveckla samarbetet med landstinget, föreningar och andra i syfte att aktivera och skapa gemenskap bland äldre.

Beredning

Ärendet, som utgörs av stadsledningskontorets tjänsteutlåtande med grund i skrivelsen från Margareta Olofsson (v), Christopher Ödmann (mp) och Elisabeth Brandt-Ygeman (s), har remitterats till äldrenämnden samt till stadsdelsnämnderna Bromma, Enskede/Årsta-Vantör, Farsta, Hägersten/Liljeholmen, Hässelby-Vällingby, Kista/Rinkeby, Kungsholmen, Norrmalm, Skarpnäck, Skärholmen, Spånga-Tensta, Södermalm, Älvsjö och Östermalm. Kommunstyrelsens pensionärsråd har vid sitt sammanträde den 12 april 2007 tagit del av ärendet. Stadsdelsnämnderna Kista/Rinkeby, Kungsholmen och Skärholmen har enbart inkommit med respektive stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande. Ärendet har i ett tidigare skede behandlats av stadsledningskontoret och

äldreomsorgsberedningen. Efter majoritetsskiftet i stadshuset har stadsledningskontoret inkommit med nytt tjänsteutlåtande i ärendet som skickats på remiss enligt ovan.

Äldrenämnden finner i sitt sammanträde den 19 mars 2007 att det är positivt att kommuner genom den nya lagen ges möjlighet att tillhandahålla servicetjänster åt äldre utan föregående biståndsprövning. Nämnden anser att det är angeläget att servicetjänsterna i form av vaktmästartjänster införs med gemensamma riktlinjer i hela staden. Tjänsterna bör införas utan föregående individuell biståndsprövning med stöd av lagen om kommunal befogenhet att tillhandahålla servicetjänster åt äldre. Äldreförvaltningen anser att möjligheten att anlita vaktmästarservice ska gälla för personer som fyllt 75 år och även omfatta dem som är beviljade någon form av hemtjänst.

Servicetjänster i form av vaktmästarservice bör omfatta enklare praktiska och riskfyllda vardagssysslor, de ska ha en uppsökande och förebyggande funktion och nämnden anser mot denna bakgrund att vaktmästarservice bör vara avgiftsfri. Vidare konstaterar nämnden att det är viktigt att kontinuerligt följa upp och utvärdera de verksamhetsmässiga och ekonomiska effekter som servicetjänster i form av vaktmästarservice kan ge och att en uppföljning och analys bör kunna ske i samband med verksamhetsberättelse för 2007.

Äldrenämnden förtydligar och kompletterar ovanstående ställningstagande vid sitt sammanträde den 23 april 2007 och vill poängtera att vaktmästartjänster utförs med stöd av lagen om kommunal befogenhet att tillhandahålla servicetjänster till äldre. Det primära syftet med tjänsten är att förebygga fallskador bland äldre, inte att aktivera och skapa gemenskap bland äldre. Åter poängterar nämnden att tjänsten ska tillhandahållas kostnadsfritt till kommuninvånare som fyllt 75 år, även till dem som är beviljade någon form av hemtjänst. Nämnden anser det viktigt att kontinuerligt följa upp och utvärdera de verksamhetsmässiga och ekonomiska effekter som tjänsterna kan ge.

Äldrenämnden vill dock påpeka att det kan bli svårt att ta fram uppgifter om de ekonomiska effekterna av eventuella minskade fallolyckor då detta kräver någon form av statistik kring orsaker till fallolyckor.

Bromma stadsdelsnämnd anser att det är positivt att kommunen kan utföra servicetjänster till äldre som en del i det förebyggande arbetet. Nämnden framhåller att det behövs centrala riktlinjer för verksamheten och att de äldre bör få övergripande information så att förutsättningarna för att få del av service och förebyggande insatser blir så likvärdiga som möjligt i alla stadsdelar.

Enskede-Årsta/Vantörs stadsdelsnämnd är positiv till förslaget om införandet av servicetjänster för äldre. Nämnden anser att det ska vara en avgiftsfri tjänst till äldre från 75 års ålder. Såväl Enskede-Årsta som Vantörs stadsdelsförvaltningar har positiva erfarenheter av dessa s.k. fixartjänster utifrån de projekt som bedrivits under 2005-2006.

Farsta stadsdelsnämnd konstaterar att ”fixaren” är mycket uppskattad av dem som fått hjälp och kostnaden för förvaltningen är rimlig. Nämnden anser

att servicetjänsterna ska tillhandahållas alla personer över 75 år, alltså även de med beslut om hemtjänst. Servicetjänsterna är av sådan engångskaraktär att det inte är kostnadseffektivt om det ska vara föremål för biståndsbedömning vilket måste ske om hemtjänstens personal ska utföra dem.

Hägersten/Liljeholmens stadsdelsnämnd ställer sig positiv till att servicetjänsterna fortsätter att vara kostnadsfria. Servicetjänsterna är viktiga, dels för att förebygga fallolyckor och dels för att öka tryggheten och möjligheten för äldre att bo kvar hemma. Ur likställighetssynpunkt bör även de äldre som har hemtjänst erbjudas servicetjänster. Det bör tydliggöras att servicetjänsterna är riktade till äldre som bor i ordinärt boende. Vidare bör riktlinjer tas fram om vad som ingår i servicetjänsterna.

Hässelby/Vällingby stadsdelsnämnd konstaterar att servicetjänster för äldre är bra som ett säkerhetsfrämjande och skadeförebyggande arbete bland äldre och ställer sig positiv till förslaget.

Kista stadsdelsförvaltning konstaterar i sitt tjänsteutlåtande att äldre personer över 75 år som bor inom stadsdelsområdet Kista sedan sommaren 2006 haft möjligheten att kostnadsfritt få hjälp i hemmet med enklare insatser. Insatserna har utförts av en vaktmästare som varit placerad inom Kista servicehus. Servicetjänsten har varit mycket uppskattad av de pensionärer som kontaktat vaktmästaren. Förvaltningen ser denna servicetjänst som en viktig förebyggande insats mot fallolyckor och förhoppningen är att även fortsättningsvis kunna behålla en vaktmästare för dessa insatser.

Kungsholmens stadsdelsförvaltning anser i sitt tjänsteutlåtande att det är positivt att tillhandahålla servicetjänster kostnadsfritt till personer över 75 år som inte har annan hemtjänst. Tjänsten föreslås omfatta enklare praktiska och riskfyllda vardagssysslor. Tjänsten omfattar inte insatser som kräver någon form av auktorisation, trädgårdsskötsel eller städning. Förvaltningen ställer sig bakom förslaget att äldrenämnden får i uppdrag att följa utvecklingen av kostnader och verksamhet med servicetjänster. Det skulle vara önskvärt att uppföljningen inte bara omfattar de ekonomiska effekterna utan även omfattar en studie av huruvida t.ex. fallskadorna minskar och om servicetjänsterna i någon mån fördröjer hemtjänstinsatser för den enskilde samt i vad mån de ökar den enskildes upplevelse av kvalitetsförbättringar i det dagliga livet. Förvaltningens uppfattning är att frågan om samarbete med landstinget kring denna verksamhet måste drivas av staden centralt.

Norrmalms stadsdelsnämnd konstaterar att det är positivt att kommunen genom lagändringen ges möjlighet att tillhandahålla servicetjänster åt äldre utan föregående biståndsbedömning. Sedan hösten 2006 erbjuder Norrmalms stadsdelsförvaltning vaktmästarservice till personer över 75 år som inte har annan hemtjänst och utvärderingen från den försöksverksamhet som bedrivits inom Norrmalm och Hägersten med fyra timmars hemtjänst med förenklad biståndsbedömning visar att den enskilde ”inte söker hjälp i onödan”. Anledningen till att inte fler personer ansökte om hemtjänst inom ramen för försöket

är inte klarlagd men förvaltningen har liknande erfarenheter från vaktmästartjänsten, som dessutom är avgiftsfri.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd konstaterar att det är viktigt att servicetjänster i form av vaktmästarservice kostnadsfritt kan erbjudas de äldre, bl.a. för att förebygga fallskador. Åldersgränsen bör dock, i enlighet med förslaget från stadsledningskontoret, sättas till 75 år. För de mellan 67 och 75 år erbjuds i stället den ordinarie hemtjänstverksamheten.

Skärholmens stadsdelsförvaltning skriver i sitt tjänsteutlåtande att om vaktmästartjänsten kan medföra att äldre personer kan bo kvar hemma och att olyckor i hemmet kan förhindras, så medför detta vinster för såväl enskilda som för staden och landstinget. Att förebygga och skjuta upp behov av vård och omsorg är angeläget och följer regeringens intentioner om säkerhetsfrämjande och skadeförebyggande arbete bland äldre.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd konstaterar att det finns ett behov av hjälp med allehanda praktiska saker i hushållen som inte ingår i hemtjänstens uppdrag. Nämnden är mycket positiv till att servicetjänsterna till äldre blir avgiftsfri och välkomnar därför det nya förslaget. Nämnden anser att serviceinsatserna för äldre också ska gälla dem som har hemtjänst.

Södermalms stadsdelsnämnd konstaterar att det är angeläget för den enskilde och ur ett samhällsekonomiskt perspektiv att staden bedriver ett hälsofrämjande arbete bland äldre, i samverkan med landstinget, så att behovet av vård och omsorg kan skjutas upp. Vaktmästarservice förväntas förebygga fallskador men är också ett värdefullt komplement till stadsdelsnämndernas uppsökande verksamhet bland äldre.

Älvsjö stadsdelsnämnd delar stadsledningskontorets uppfattning att servicetjänsten ska ges utan biståndsbeslut, vara avgiftsfri och erbjudas personer som fyllt 75 år. Stadsdelsförvaltningen instämmer även i att en uppföljning och analys av kostnader och verksamhet bör göras till tertialrapport 2/2007. I Älvsjö stadsdelsnämnd pågår, liksom i övriga stadsdelsnämnder i staden, olika projekt finansierade med stimulansmedel från både Kompetensstegen och Socialstyrelsen inom det förebyggande området för äldre boende hemma och vissa av dem gemensamt med landstinget. Det är viktigt att dessa projekt genomförs och utvärderas innan beslut fattas om nya förebyggande insatser.

Östermalms stadsdelsnämnd finner det positivt att servicetjänster kan utföras som en del i stadsdelsnämndens förebyggande insatser. Servicetjänsten ska omfatta enklare praktiska och riskfyllda vardagssysslor. Om äldre personer kan bo kvar hemma och inte råkar ut för fallolyckor som medför vård- och omsorgsboende ger det hälsomässiga vinster för enskilda och ekonomiska vinster för staden och landstinget. Nämnden anser att det är viktigt att följa utvecklingen av kostnader och verksamheten med servicetjänster, samt att tillse att staden inte bedriver verksamhet som leder till att medborgarna behandlas olika.

Kommunstyrelsens pensionärsråd (KPR) framförde vid sitt sammanträde den 12 april 2007 kritik mot hanteringen av ärendet. Rådet välkomnar ett system med kostnadsfria vaktmästartjänster för äldre som utförs med stöd av lagen om kommunal befogenhet att tillhandahålla servicetjänster för äldre. Enligt KPR:s mening är 75-årsgränsen godtycklig. Det är de individuella behoven som ska styra, inom ramen för lagens bestämmelser. Den aktuella lagen har 67 år som nedre gräns. KPR anser att vaktmästartjänster ska kunna ges till alla som fyllt 67 år.

Rådet är kritiskt mot stadsledningskontorets förslag att endast personer som inte har hemtjänst ska kunna få del av vaktmästarservicen. KPR anser, i likhet med äldreförvaltningen, att även personer med hemtjänst ska få tillgång till vaktmästartjänster.

KPR motsätter sig idén att redan från början införa ett tak. Om äldreförvaltningens uppföljning och analys av den första tidens verksamhet visar på ett individuellt ”överutnyttjande”, får frågan om ett tak tas upp till prövning.

Mina synpunkter

Det är angeläget att staden arbetar förebyggande inom äldreomsorgen. I en rapport om utvecklingen inom äldreomsorgen som Sveriges kommuner och landsting (SKL) presenterade i november 2006 (”Aktuellt om äldreomsorgen”) framhålls att fallolyckor orsakar flest skador bland äldre. De utgör 45 procent av det totala antalet som vårdas på sjukhus till följd av olyckor. Nästan tre gånger så många avlider till följd av fallskador än av trafikolyckor. År 2003 omkom nästan 1 300 äldre personer i fallskador och över 40 000 vårdades på sjukhus. Enligt Räddningsverket uppgår kostnaderna för fallskador bland äldre till drygt fem miljarder kronor årligen.

Genom verksamheter som syftar till att minska fallskadorna bland äldre kan lidande och besvär minska för de som annars skulle drabbas, samtidigt som det bidrar till att omsorgskostnaderna sjunker. Framför allt ökar det tryggheten i vardagen för äldre. Det är viktigt att hitta nya vägar och möjligheter i det förebyggande arbetet. Samverkan med landstinget, frivilligorganisationerna och mellan stadsdelarna bör särskilt framhållas. För att minska fallolyckorna och öka tryggheten är det mycket positivt att staden sedan förra året genom en ny lag nu ges möjlighet att erbjuda servicetjänster åt äldre utan föregående biståndsbedömning.

I ställningstagandet om hur staden ska hantera servicetjänsterna finns ett antal aspekter att ta hänsyn till. Det handlar bland annat om kostnader, avgifter, organisation, utförande, uppföljning samt hur servicetjänsterna bör sammanfogas med eller avgränsas mot hemtjänsten. Staden måste också se till att likställighetsprincipen gäller.

Någon form av vaktmästarservice, med ”fixar-malte” som förebild, erbjuds idag av de flesta stadsdelsnämnder. Många har infört servicen som en försöks-

verksamhet eller ett projekt och verksamheten ser mycket olika ut över staden. Bland annat skiljer det sig åt vad gäller åldersgränser och vilka uppgifter som utförs. Det är inte acceptabelt. Alla som har fyllt 75 år ska ha lika möjligheter till vaktmästarservice oavsett i vilken del av staden de bor. Servicetjänster i form av vaktmästarservice ska därför införas i alla stadsdelsnämnder från och med den 15 maj 2007.

Behovet av ”fixare”, med syfte att förebygga fallskador, är störst bland de äldre pensionärerna. Därför är det rimligt att möjligheten att anlita vaktmästarservice erbjuds dem som fyllt 75 år. Avgränsningen ska vara tydlig mellan vaktmästarservice och den biståndsbedömda hemtjänsten. Vaktmästarservice ska omfatta enklare praktiska och riskfyllda vardagssysslor såsom tyngre lyft, bära upp och ner saker från vind eller källare, fästa sladdar samt olika former av insatser som innebär att klättra på stege, till exempel byta glödlampor, proppar och gardiner. Vaktmästarservice omfattar däremot inte insatser som kräver någon form av auktorisation, inte heller trädgårdsskötsel eller städning. Personlig omvårdnad ingår inte i begreppet servicetjänster.

Eftersom den service som erbjuds skiljer sig från den biståndsbedömda hemtjänsten ska även de äldre över 75 år som har hemtjänst erbjudas att anlita vaktmästarservice. För boende i heldygnsomsorg som har fyllt 75 år ordnas dock insatserna på annat sätt än genom vaktmästartjänsten.

Många frivilligorganisationer gör redan ett mycket värdefullt arbete genom till exempel senior- och väntjänst och jag vill uppmana stadsdelsnämnderna att söka samarbetsformer med frivilligorganisationer, där även många äldre utgör en stor resurs, när det gäller vaktmästarservice. Där det är möjligt bör också stadsdelsnämnderna undersöka möjligheten att samarbeta om vaktmästartjänsterna.

Ett viktigt ställningstagande som måste göras är om servicetjänster i form av vaktmästarservice ska vara avgiftsfri eller inte. För att få effekt i form av minskat antal fallolyckor måste vaktmästarservice ha en uppsökande och förebyggande funktion. Flera undersökningar visar tydligt att avgiften är av stor betydelse och många gånger en avgörande faktor för om äldre anlitar hemtjänst eller annan service. Stadens kostnad för vaktmästarservice får också betraktas som låg relativt de vinster som kan göras i form av minskat lidande för enskilda och uteblivna kostnader för fallskador. Vaktmästarservice ska därför vara avgiftsfri, men kunna utnyttjas maximalt sex timmar per år och hushåll. Material ska dock bekostas av de äldre själva.

I 2007 års budget fördelades 2,5 mnkr extra för fixartjänster i stadsdelarna. Under 2006 har som mest 1 till 1,5 procent av antalet personer över 75 år utnyttjat vaktmästartjänster. Under 2007 är bedömningen att efterfrågan kommer att öka, men inte i någon större omfattning.

Äldrenämnden ges i uppdrag att följa utvecklingen av kostnader och verksamhet med servicetjänster och göra återkommande utvärderingar, första gång-

en redan i tertialrapport 2 2007. Om äldrenämnden anser det påkallat ska förslag till eventuella justeringar föreslås.

I likhet med stadsledningskontoret anser jag att utvecklingen med hushållsnära tjänster måste följas noga. Under våren väntas riksdagen ta ställning till förslag om skatteavdrag för hushållsnära tjänster. Detta måste självfallet beaktas i diskussionerna inför budget 2008.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Servicetjänster i hemtjänsten – skrivelse av Margareta Olofsson (v), Christopher Ödmann och Elisabeth Brandt-Ygeman (s)

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår kommunfullmäktige besluta följande

1. Servicetjänster i form av vaktmästarservice för äldre införs i samtliga stadsdelsnämnder från och med den 15 maj 2007 med stöd av lagen om kommunal befogenhet att tillhandahålla servicetjänster åt äldre.
2. Servicetjänster i form av vaktmästarservice för äldre tillhandahålls avgiftsfritt till kommuninvånare som fyllt 75 år, maximalt sex timmar per år och hushåll.
3. Servicetjänster i form av vaktmästarservice för äldre finansieras inom ram för stadsdelsnämndernas budget.
4. Stadsdelsnämndernas uppdras att söka samarbetsformer med frivilligorganisationerna för servicetjänster i form av vaktmästarservice för äldre.
5. Äldrenämnden ges i uppdrag att utvärdera kostnader och verksamhet med servicetjänster i form av vaktmästarservice för äldre och närmast i tertialrapport 2 2007 göra en uppföljning och analys av utvecklingen.
6. Protokollet i detta ärende förklaras omedelbart justerat.

Kommunstyrelsen beslutar för egen del följande

Skrivelsen ”Servicetjänster i hemtjänsten” av Margareta Olofsson (v), Christopher Ödmann (mp) och Elisabeth Brandt-Ygeman (s) anses besvarad med vad föredragande borgarråd anför.

Stockholm den

På kommunstyrelsens vägnar:
KRISTINA AXÉN OLIN

Ewa Samuelsson

Anette Otteborn

ÄRENDET

Margareta Olofsson (v), Christopher Ödmann (mp) och Elisabeth Brandt-Ygeman (s) har i skrivelsen ”Servicetjänster i hemtjänsten” föreslagit att ge stadsledningskontoret i uppdrag att utreda hur Stockholms stad kan erbjuda äldre hjälp med serviceinsatser med förenklad biståndsbedömning eller i enlighet med propositionen ”Nationell utvecklingsplan för vård och omsorg om äldre” (2005/06:115), samt att utreda permanentning av vaktmästarservice för äldre. Denna skrivelse är grunden för ett tjänsteutlåtande från stadsledningskontoret, finansavdelningen, daterat 8 februari 2007, som 13 mars 2007 remitterades till äldrenämnden samt stadsdelsnämnderna Enskede/Årsta-Vantör, Skarpnäck och Södermalm. 22 mars 2007 förlängdes remisstiden till 23 april 2007. Samtidigt remitterades ärendet till samtliga övriga stadsdelsnämnder.

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 8 februari 2007 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret anser att servicetjänster för äldre kan utföras inom ramen för stadsdelsnämndernas förebyggande arbete i samarbete med landstinget. Det är viktigt att uppmuntra och utveckla samarbetet med föreningar och andra i syfte att aktivera och skapa gemenskap bland äldre. Servicetjänster tillhandahållas kostnadsfritt till personer över 75 år som inte har annan hemtjänst. Om äldre personer kan bo kvar hemma och inte råkar ut för fallolyckor som medför vård- och omsorgsboende ger det hälsomässiga vinster för enskilda och ekonomiska vinster för staden och landstinget.

Stadsledningskontoret kan konstatera att de ekonomiska effekterna av servicetjänsterna är svåra att beräkna. Verksamheten bedöms till en början komma att anlitas av relativt få men att det kan väntas en efterfrågeökning. Utvecklingen måste därför följas noga så att verksamheten inte ökar i omfattning och därmed riskerar tränga undan annan viktig verksamhet. Stadens kostnader för servicetjänster inryms i stadsdelsnämndernas budget för äldreomsorg som en del i det förebyggande arbetet.

Stadsledningskontoret föreslår att äldrenämnden får i uppdrag att följa utvecklingen av kostnader och verksamhet med servicetjänster och i tertialrapport 2 2007 göra en uppföljning och analys av utvecklingen. I detta sammanhang ska nämnden överväga behovet av riktlinjer och avgifter för verksamheten.

Inför budget 2008 måste verksamheten prövas så att den inte står i konflikt med kommande riksdagsbeslut och därefter i sedvanlig ordning prioriteras i relation till övriga verksamheter inom nämndernas budgetramar.

Socialnämnd eller motsvarande ska på olika sätt verka för att äldre människor får möjlighet att leva och bo självständigt under trygga förhållanden och ha en aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra (5 kap. 4 § SoL). Hemtjänst, dagverksamheter och annan liknande socialtjänst ska underlätta för den enskilde att bo hemma och ha kontakt med andra (3 kap. 6 § SoL). I hälso- och sjukvårdslagen (HSL) finns bestämmelser om att hälso- och sjukvården ska arbeta för att förebygga ohälsa (2 c § HSL).

I den nationella utvecklingsplanen för vård och omsorg om äldre (prop.

2005/06:115) anges sex utvecklingsområden, ett av dessa gäller förebyggande insatser. I propositionen redovisas att genom relativt enkla insatser finns goda möjligheter att förebygga olycksfall bland äldre. Att förebygga och skjuta upp behov av vård och omsorg är angeläget för såväl den enskilde som dennes anhöriga som för samhället. Enligt utvecklingsplanen finns det flera tungt vägande skäl för att under den kommande tioårsperioden prioritera hälsofrämjande och förebyggande insatser för äldre. Regeringen framhöll i propositionen att det är angeläget att kommuner och landsting bedriver ett säkerhetsfrämjande och skadeförebyggande arbete bland äldre. Den nya lagen ger kommuner befogenhet att tillhandahålla servicetjänster åt äldre personer som fyllt 67 år. Skälig avgift får tas ut, dock inte överstigande kommunens självkostnad.

Stadsledningskontoret anser att servicetjänster för äldre kan utföras inom ramen för stadsdelsnämndernas förebyggande arbete. Servicetjänsten omfattar enklare praktiska och riskfyllda vardagssysslor som tunga lyft, fästa elektriska sladdar samt olika former av insatser som innebär att klättra på stegar. Tjänsten omfattar däremot inte insatser som kräver någon form av auktorisation, trädgårdsskötsel eller städning. Det är också viktigt att uppmuntra och utveckla samarbetet med landstinget, föreningar och andra i syfte att aktivera och skapa gemenskap bland äldre.

Om äldre personer kan bo kvar hemma och inte råkar ut för fallolyckor som medför vård- och omsorgsboende ger det hälsomässiga vinster för enskilda och ekonomiska vinster för staden och landstinget.

Inom kort förväntas riksdagen ta ställning till förslag om skatteavdrag för hushålls-nära tjänster. Detta måste inför budget 2008 beaktas av staden så att inte staden bedriver verksamhet som leder till att medborgarna behandlas olika. I detta sammanhang måste även beaktas att det råder konkurrensneutralitet mellan staden och externa utförare.

Stadsledningskontoret kan konstatera att de ekonomiska effekterna av servicetjänsterna är svåra att beräkna. Om 10 % av målgruppen anlitar servicetjänsten fyra timmar per år, innebär det en kostnad för staden om cirka 4 mnkr och vid 20 % cirka 9 mnkr. Stadsledningskontoret bedömer att verksamheten till en början kommer att anlitas av relativt få, men att det kan väntas en efterfrågeökning. Utvecklingen måste därför följas noga så att verksamheten inte ökar i omfattning och därmed riskerar tränga undan annan viktig verksamhet. En uppföljning och analys bör göras redan till tertialrapport 2 - 2007 utifrån stadsdelsnämndernas faktiska kostnader och utförda timmar.

Stadsledningskontoret föreslår att servicetjänster även fortsättningsvis kan utföras som en del i stadsdelsnämndernas förebyggande insatser till äldre under 2007. Servicetjänster tillhandahålls kostnadsfritt till kommuninvånare som fyllt 75 år och som inte har annan hemtjänst. Stadens kostnader för servicetjänster inryms i stadsdelsnämndernas budget för äldreomsorg som en del i det förebyggande arbetet. Kommunfullmäktige har i budget för 2007 tillfört stadsdelsnämndernas budget 2,5 mnkr för ökade kostnader för vaktmästarservice och 3,0 mnkr för ökade kostnader för dagkollo för äldre.

Inför budget 2008 måste verksamheten prövas så att den inte står i konflikt med kommande riksdagsbeslut och därefter i sedvanlig ordning prioriteras i relation till övriga verksamheter inom nämndernas budgetramar.

Stadsledningskontoret föreslår att äldrenämnden får i uppdrag att följa utvecklingen av kostnader och verksamhet med servicetjänster och i tertialrapport 2 2007 göra en uppföljning och analys av utvecklingen. I detta sammanhang ska nämnden överväga behovet av riktlinjer och avgifter för verksamheten.

Stadsledningskontoret föreslår att skrivelsen om servicetjänster i hemtjänsten från Elisabeth Brandt-Ygeman (s) Margareta Olofsson (v) och Christopher Ödmann (mp) får anses vara besvarad

BEREDNING

Ärendet, som utgörs av stadsledningskontorets tjänsteutlåtande med grund i skrivelsen från Margareta Olofsson (v), Christopher Ödmann (mp) och Elisabeth Brandt-Ygeman (s), har remitterats till äldrenämnden samt till stadsdelsnämnderna Bromma, Enskede/Årsta-Vantör, Farsta, Hägersten/Liljeholmen, Hässelby-Vällingby, Kungsholmen, Norrmalm, Rinkeby-Kista, Skarpnäck, Skärholmen, Spånga-Tensta, Södermalm, Älvsjö och Östermalm. Kommunstyrelsens pensionärsråd har tagit del av ärendet vid sitt sammanträde den 12 april 2007. Stadsdelsnämnderna Kista/Rinkeby, Kungsholmen och Skärholmen har enbart inkommit med respektive stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande. Ärendet har i ett tidigare skede behandlats av stadsledningskontoret och äldreomsorgsberedningen. Efter majoritetsskiftet har stadsledningskontoret inkommit med ett nytt tjänsteutlåtande i ärendet som skickats på remiss enligt ovan.

<i>Innehållsförteckning</i>	<i>Sid</i>
Äldrenämnden	13
Bromma stadsdelsnämnd	14
Enskede/Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd	16
Farsta stadsdelsnämnd	18
Hägersten/Liljeholmens stadsdelsnämnd	18
Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd	19
Kista stadsdelsförvaltning	20
Kungsholmens stadsdelsförvaltning	20
Norrmalms stadsdelsnämnd	21
Skarpnäcks stadsdelsnämnd	21
Skärholmens stadsdelsförvaltning	24
Spånga-Tensta stadsdelsnämnd	23
Södermalms stadsdelsnämnd	24
Älvsjö stadsdelsnämnd	25
Östermalms stadsdelsnämnd	26
Kommunstyrelsens pensionärsråd	26
Reservationer m.m., bilaga 1	28
Skrivelse Margareta Olofsson (v), Christopher Ödmann (mp) och Elisabeth Brandt-Ygeman (s), bilaga 2	46

Äldrenämnden

Äldrenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 20 mars 2007 att godkänna förvaltningens förslag till remissvar på skrivelsen om servicetjänster i hemtjänsten.

Reservation anfördes av vice ordföranden Leif Rönngren (s), Eivor Karlsson (mp) och Margareta Johansson (v), som önskade bordlägga ärendet. I övrigt anfördes att man inte deltar i beslutet, *bilaga 1*.

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 19 mars 2007 har i huvudsak följande lydelse.

Margareta Olofsson (v), Christopher Ödmann (mp) och Elisabeth Brandt-Ygeman (s) har i skrivelsen ”Servicetjänster i hemtjänsten” givit stadsledningskontoret i uppdrag att utreda hur Stockholms stad kan erbjuda äldre hjälp med serviceinsatser med förenklad biståndsbedömning samt att utreda permanentning av vaktmästarservice för äldre.

Äldreförvaltningen anser att det är positivt att kommuner genom den nya lagen ges möjlighet att tillhandahålla servicetjänster åt äldre utan föregående biståndsprövning. Majoriteten av stadsdelsnämnderna har infört vaktmästartjänster men hittills har respektive stadsdelsnämnd beslutat om vilka kriterier som ska gälla för att få tillgång till tjänsten. Äldreförvaltningen anser därför att det är angeläget att staden inför servicetjänster i form av vaktmästartjänster med gemensamma riktlinjer i hela staden.

Äldreförvaltningen anser att staden bör införa servicetjänster i form av vaktmästarservice utan föregående individuell biståndsprövning med stöd av lagen om kommunal befogenhet att tillhandahålla servicetjänster åt äldre.

Äldreförvaltningen kan konstatera att de flesta av de tjänster som föreslås ingå i vaktmästarservice idag utförs av hemtjänsten. Däremot är de förebyggande insatser som en vaktmästarfunktion föreslås ha inte en lika självklar uppgift för hemtjänsten och därmed anser äldreförvaltningen att alla ska få tillgång till den, även de som är beviljade någon form av hemtjänst. Äldreförvaltningen anser att möjligheten att anlita vaktmästarservice ska gälla för personer som fyllt 75 år.

Servicetjänster i form av vaktmästarservice bör omfatta enklare praktiska och riskfyllda vardagssysslor. Då det är av stor vikt att tjänsten även utgör en uppsökande funktion i förebyggande syfte, anser äldreförvaltningen att de personer som arbetar med vaktmästarservice ska kunna ge information och vägledning om äldreomsorgens, socialtjänstens och primärvårdens verksamheter samt vid behov förmedla kontakt med olika funktioner. I de fall vaktmästarservice upphandlas är det särskilt viktigt att i samband med förfrågningsunderlag och avtal tänka på hur den uppsökande delen av tjänsten ska utföras.

Det finns förslag om att sätta ett tak på sex timmar per år och hushåll vad gäller nyttjandet av vaktmästartjänster. Äldreförvaltningen anser att det kan vara rimligt.

Flera undersökningar visar tydligt att avgiften är av stor betydelse och många gånger en avgörande faktor om äldre anlitar hemtjänst eller annan service. Vaktmästarservice ska ha en uppsökande och förebyggande funktion och det är därför viktigt att kunna nå

så många som möjligt. Äldreförvaltningen anser mot denna bakgrund att vaktmästarservice bör vara avgiftsfri.

Äldreförvaltningen anser att det är viktigt att kontinuerligt följa upp och utvärdera de verksamhetsmässiga och ekonomiska effekter som servicetjänster i form av vaktmästarservice kan ge. Äldreförvaltningen anser att en första uppföljning och analys bör kunna ske i samband med verksamhetsberättelse för 2007.

Äldrenämnden

Äldrenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 23 april 2007 att godkänna äldreförvaltningens tjänsteutlåtande från 2 april 2007 som komplement till tjänsteutlåtande daterat 19 mars 2007.

Reservation anfördes av vice ordföranden Leif Rönngren (s), Eivor Karlsson (mp) och Margareta Johansson (v) med hänvisning till respektive förslag och särskilda uttalanden, *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av vice ordförande Leif Rönngren (s), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av ledamoten Eivor Karlsson (mp) och Margareta Johansson (v), *bilaga 1*.

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 2 april 2007 har i huvudsak följande lydelse.

I detta tjänsteutlåtande behandlas i första hand äldreförvaltningens synpunkter och förslag i förhållande till innehållet i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande. Äldreförvaltningens övriga synpunkter och förslag framkommer i äldreförvaltningens första remissvar (dnr. 106-68/2007).

Äldreförvaltningen anser att det är positivt att kommuner genom den nya lagen ges möjlighet att tillhandahålla servicetjänster åt äldre utan föregående biståndsprövning.

Äldreförvaltningen anser att staden bör införa servicetjänster i form av vaktmästarservice utan föregående individuell biståndsprövning med stöd av lagen om kommunal befogenhet att tillhandahålla servicetjänster åt äldre. Detta anser äldreförvaltningen inte tydligt framkommer i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

I stadsledningskontorets tjänsteutlåtande ”Servicetjänster till äldre” finns en beslutsformulering att servicetjänster kan utföras som en del i stadsdelsnämndernas förebyggande insatser till äldre. Äldreförvaltningen uppfattar det som att tjänsterna föreslås utföras i enlighet med socialtjänstlagen utifrån det ansvar kommunen har att göra sig väl förtrogen med levnadsförhållandena för äldre personer i kommunen samt i sin uppsökande verksamhet upplysa om socialtjänstens verksamhet på detta område. Stadsledningskontoret anser vidare att det är viktigt att uppmuntra och utveckla samarbetet med landstinget, föreningar och andra i syfte att aktivera och skapa gemenskap bland äldre och hänvisar i detta sammanhang till socialtjänstlagen och hälso- och sjuk-

vårdslagen.

Äldreförvaltningen delar synpunkten att det i alla sammanhang är viktigt att samarbeta med andra organisationer. Den del av vaktmästarservice som föreslås vara uppsökande och förebyggande ersätter dock inte annan form av uppsökande verksamhet som stadsdelsnämnderna bedriver i enlighet med 5 kap. 6 § SoL. Äldreförvaltningen anser därför att det i detta sammanhang är viktigt att poängtera att vaktmästartjänster utförs med stöd av lagen om kommunal befogenhet att tillhandahålla servicetjänster till äldre. Det primära syftet med tjänsten är att förebygga fallskador bland äldre, inte att aktivera och skapa gemenskap bland äldre.

I de fall vaktmästarservice upphandlas anser äldreförvaltningen att det är viktigt att i samband med förfrågningsunderlag och avtal utreda hur den uppsökande delen av tjänsten ska utföras.

Stadsledningskontoret föreslår att servicetjänster ska tillhandahållas kostnadsfritt till kommuninvånare som fyllt 75 år och som inte har annan hemtjänst. Äldreförvaltningen kan konstatera att de flesta av de tjänster som föreslås ingå i vaktmästarservice också utförs av hemtjänsten. Däremot är de förebyggande insatser som en vaktmästarfunktion föreslås ha inte en lika självklar uppgift för hemtjänsten och därmed anser äldreförvaltningen att alla ska få tillgång till den, även de som är beviljade någon form av hemtjänst.

Äldreförvaltningen delar stadsledningskontorets bedömning att verksamheten till en början kommer att anlitas av relativt få personer. Varefter vaktmästarservice blir mer känd kan dock verksamheten successivt komma att öka.

Äldreförvaltningen anser att det är viktigt att kontinuerligt följa upp och utvärdera de verksamhetsmässiga och ekonomiska effekter som servicetjänster i form av vaktmästarservice kan ge. Stadsledningskontoret föreslår i sitt tjänsteutlåtande att äldre- och vårdnämnden får i uppdrag att i tertiärrapport 2, 2007, göra en uppföljning och analys av utvecklingen. Äldreförvaltningen anser att en första uppföljning och analys bör kunna ske först i samband med verksamhetsberättelse för 2007.

Äldreförvaltningen vill dock påpeka att det kan bli svårt att ta fram uppgifter om de ekonomiska effekterna av eventuella minskade fallolyckor då detta kräver någon form av statistik kring orsaker till fallolyckor.

Bromma stadsdelsnämnd

Bromma stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 19 april 2007 att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation anfördes av Karin Hanqvist m.fl. (s) och Sirkka-Liisa Hedström (v), *bilaga 1*.

Bromma stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 2 april 2007 har i huvudsak följande lydelse.

Inledningsvis kan förvaltningen konstatera att stadsledningskontoret i sitt tjänsteutlåtande endast behandlar de servicetjänster som tidigare benämnts vaktmästarservice eller ”fixar-tjänst”. Den bifogade skrivelsen från Margareta Olofsson (v) m.fl. behandlas inte i den del som tar upp servicetjänster vid förenklad biståndsbedömning.

Servicetjänster som en del i stadsdelsnämndernas förebyggande arbete.

Förvaltningen är positiv till att kommunen ska kunna utföra servicetjänster till äldre som en del i det förebyggande arbetet. Vi håller med om att fallprevention är en viktig del i förebyggande arbete och att det kan ge hälsomässiga vinster för den enskilde äldre och samhällsvinster i form av mindre kostnader för vård och omsorg.

Förvaltningen vill dock framhålla att det är det nödvändigt att verksamheten har en klar målsättning och en tydlig beskrivning som är gemensam för alla stadsdelar, om verksamheten ska bedrivas som ett säkerhetsfrämjande och skadeförebyggande arbete, så som det beskrivs i nationell handlingsplan för vård- och omsorg om äldre (prop. 2005/06:115).

I Bromma stadsdelsförvaltning har vi ännu inte organiserat servicetjänster, s.k. vaktmästarservice, för äldre då vi har väntat på att kommunfullmäktige ska besluta om utformning och avgifter.

Vi har däremot, under ett års tid, bedrivit ett projekt som genom utbildning och information ska minska fall och fallskador bland de äldre som bor i stadsdelsnämndens äldreboenden. Vi har också planerat att under 2007 börja arbeta med fallprevention för personer i eget boende som har hjälp från hemtjänsten.

Servicetjänster erbjuds kommuninvånare som fyllt 75 år och inte har hemtjänst.

Förvaltningen bedömer att behovet av servicetjänster som ska förebygga fallskador är störst bland äldre pensionärer och att det därför kan vara rimligt att sätta en undre gräns vid 75 år.

Om verksamheten betraktas som förebyggande och uppsökande menar vi att servicetjänsterna kan erbjudas de äldre som inte har hemtjänst. En förutsättning är naturligtvis att de som har hemtjänst kan få motsvarande servicetjänster genom hemtjänsten.

Ska servicetjänsterna tillhandahållas utan avgift?

Förvaltningen kan se att det finns både fördelar och nackdelar med att ta ut avgift för servicetjänster. Om verksamheten ingår i det förebyggande arbetet och ska ha en uppsökande funktion är det en fördel att tjänsterna inte är avgiftsbelagda. Det kan också vara en fördel att slippa den administration som följer med ett avgiftssystem.

Det som talar emot kostnadsfria servicetjänster är att det ur rättvisesynpunkt skulle vara olämpligt att ge serviceinsatser avgiftsfritt till den som inte har hemtjänst och avgiftsbelägga serviceinsatser för den som har biståndsbeslutad hemtjänst.

Ytterligare skäl som talar emot avgiftsfria servicetjänster är att kommunen ska vara neutral i konkurrensen med de privata hemtjänstutförarna. I kundvalets villkor ingår att de privata företagen, mot betalning, kan tillhandahålla tilläggstjänster som inte ingår i den biståndsbedömda hemtjänsten.

Ur ett ekonomiskt perspektiv kan vi konstatera att det är en fördel att nettokostnaden blir lägre om stadsdelsnämnden får intäkter i form av avgifter.

Vad ska servicetjänsten omfatta?

I ärendet definieras servicetjänsterna som: enklare praktiska och riskfyllda vardagsysslor som tunga lyft, fästa elektriska sladdar samt olika former av insatser som innebär att klättra på stege. Tjänsten ska däremot inte omfatta någon form av auktorisation, trädgårdsskötsel eller städning.

De stadsdelar som idag bedriver s.k.vaktmästarservice har organiserat verksamheten på olika sätt, har varierande innehåll i tjänsterna och vänder sig också i viss utsträckning till olika målgrupper, d.v.s. pensionärer i olika åldersgrupper.

Förvaltningen menar att det är angeläget att staden utformar riktlinjer för hur service-tjänster inom den förebyggande verksamheten ska utformas och att innehållet i servicetjänsterna beskrivs tydligare. Vi menar också att det bör gå ut central information till de äldre så att de får likvärdiga möjligheter att få del av serviceinsatserna och vet vad de kan förvänta sig av sin stadsdel.

Hur stora blir kostnaderna?

Stadsledningskontoret konstaterar i ärendet att de ekonomiska effekterna av service-tjänster är svåra att beräkna. Den beräkningsmodell som man ändå har använt bygger på att 10 procent av målgruppen anlitar servicetjänster fyra timmar per år. Det skulle innebära en kostnad för staden på ca 4 mnkr. Skulle 20 procent anlita tjänsterna skulle det kosta ca 9 mnkr.

En motsvarande beräkning innebär för Bromma stadsdelsnämnd att om 10 procent av alla personer som fyllt 75 år använder servicetjänster 4 timmar per år så behövs en årsarbetare för att utföra tjänsterna. Kostnaden för personal, resor, material m.m. beräknas uppgå till ca 350 tkr.

Enskede/Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Enskede/Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 22 mars 2007 att besvara skrivelsen med Enskede/Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltnings utlåtande.

Reservation anfördes av vice ordföranden Magnus Dannqvist m.fl. (s), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av ledamöterna Rosa Lundmark (v) och Jonas Eklund (mp), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av ordföranden Henrik Ehrenberg (kd), ledamoten Annika Davidsson m.fl. (m), tjänstgörande ersättaren Peter Backlund (fp), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av vice ordföranden Magnus Dannqvist m.fl. (s), *bilaga 1*

Enskede/Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande har i huvudsak följande lydelse.

I detta ärende behandlas förslaget om servicetjänster i form av vaktmästarservice. Förvaltningen är positiv till förslaget om införande av servicetjänster för äldre.

Kommunstyrelsens/äldrerotelns förslag är idag att fixartjänster införs inom alla stadsdelsförvaltningar under år 2007 som en avgiftsfri tjänst till äldre från 75 års ålder.

Äldreförvaltningen ges i uppdrag att utvärdera verksamheten i tertialrapport 2. Fixartjänster är ett sätt att hitta nya vägar i det förebyggande arbetet och kommunfullmäktige har i budget för 2007 tillfört stadsdelsnämndernas budget 2,5 mnkr för ökade kostnader för vaktmästarservice.

I Enskede-Årsta har förvaltningen inom ramen för Årstaprojektet, som finansierats med medel från kompetensfonden bedrivit fixartjänst under perioden januari 2005 – till och med september 2006. Projektet är redovisat i Slutrapport – Årstaprojektet - fixartjänst samt friskvårds- och sociala aktiviteter. Projektet förlängdes till den sista december 2006 och stadsdelsnämnden beslöt i ärendet – Utökad fixartjänst samt utökning av träfflokaler inom Enskede-Årsta 2006-08-16, att fixartjänsten utökas till att gälla hela Enskede-Årsta och att en plusjobbare skulle anställas för den utökade uppgiften.

Från den 1 januari 2007 är fixartjänsten en permanent verksamhet. Förvaltningen har idag två fixartjänster till en budgeterad kostnad av 780 tkr, varav förvaltningen tillförs 310 tkr för en så kallad plusjobbare av Arbetsmarknadsstyrelsen via stadsledningskontoret. Efterfrågan på servicetjänster beräknas öka om det blir klarlagt att insatsen ska fortsätta vara kostnadsfri. Under perioden januari 2005-september 2006 har fixaren gjort 493 hembesök hos 174 personer, varav 89 % har varit kvinnor och 11 % män. Vid besöken har 688 olika jobb, ett genomsnitt på 1,4 olika jobb per hembesök, utförts. Besöken har framförallt gällt insatser där användning av stege har varit nödvändig t.ex. byte av gardiner och glödlampor. Majoriteten av pensionärerna uppgav att utan fixarens hjälp hade de troligen klättrat upp själva i stället för att anlita en släkting eller granne, vilket förmodligen skulle ha lett till en ökad frekvens av fallolyckor. Fixaren har via muntlig respons från många av de personer som fått hjälp, hört lovord som t ex. ”vi har det så bra här i Årsta” och ”det känns så tryggt att du finns.

Idag utför fixarna ca 12 besök per dag till äldre boende inom hela Enskede-Årsta..

I Vantörs stadsdelsförvaltning har fixartjänsten organiserats utifrån Salongerna, som är en motsvarighet till Knuten i Enskede-Årsta. Fixartjänsten var en del av ett större fallpreventionsprojekt som omfattade gratis höftskyddsbyxor till ordinärt och särskilt boende. Projektet, som pågått under perioden 2005-10-17 - 2006-10-18 har redovisats i en slutrapport till kompetensfonden - Fixarfunktion inklusive fallprevention i Vantör.

Utvärderingen av verksamheten visar att 264 hembesök utförts under 239 arbetstimmar. En telefonenkät visar att alla är nöjda med fixartjänsten och att den innebär en större trygghet i boendet.

Kommunstyrelsen föreslår i ärendet kommunfullmäktige besluta att servicetjänster kan utföras som en del i stadsdelsnämndernas förebyggande insatser till äldre under 2007. Servicetjänster ska tillhandahållas kostnadsfritt till kommuninvånare som fyllt 75 år och som inte har annan hemtjänst. Äldrenämnden föreslås få i uppdrag att följa utvecklingen av kostnader och verksamhet med servicetjänster och utvärdera verksamheten i tertialrapport 2.

Såväl Enskede-Årsta som Vantörs stadsdelsförvaltningar har positiva erfarenheter av fixartjänsten utifrån de projekt som bedrivits under 2005-2006.

Förvaltningen är positiv till kommunstyrelsens förslag.

Farsta stadsdelsnämnd

Farsta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 19 april 2007 att som svar på remissen till kommunstyrelsen överlämna och åberopa stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av vice ordföranden Gunnar Sandell m.fl. (s) och ledamoten Magnus Welroos (v), *bilaga 1*.

Farsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 29 mars 2007 har i huvudsak följande lydelse.

Fixaren är mycket uppskattad av dem som fått hjälp och kostnaden för förvaltningen är rimlig. Förvaltningen bedömer att den befintliga fixartjänsten ryms inom förvaltningens verksamhet och vaktmästeriets budget. Förvaltningen anser att servicetjänsterna ska tillhandahållas alla personer över 75 år, alltså även de med beslut om hemtjänst. De servicetjänster som fixaren tillhandahåller kräver i många moment stege att klättra på och en viss teknik vilket inte personalen inom hemtjänst har. Servicetjänsterna är av sådan engångskaraktär att det inte är kostnadseffektivt om det ska vara föremål för biståndsbedömning vilket måste ske om hemtjänstens personal ska utföra dem.

Hägersten/Liljeholmens stadsdelsnämnd

Hägersten/Liljeholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 12 april 2007 att ställa sig bakom stadsledningskontorets förslag med undantag av att servicetjänsterna även bör erbjudas till äldre som bor i ordinärt boende och har hemtjänst.

Reservation anfördes av vice ordföranden Jan Wallman, ledamöterna Annika Johansson, Björn Sund, tjänstgörande ersättaren Michael Löhf (alla s), ledamöterna Kjell Marténg (v) och Ylva Wahlström (mp), *bilaga 1*.

Hägersten/Liljeholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 26 mars 2007 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret föreslår att servicetjänster även fortsättningsvis kan utföras som en del i stadsdelsnämndernas förebyggande insatser till äldre under 2007. Servicetjänster tillhandahålls kostnadsfritt till kommuninvånare som fyllt 75 år och som inte har annan hemtjänst.

Stadsledningskontoret anser att servicetjänster för äldre kan utföras inom ramen för stadsdelsnämndernas förebyggande arbete i samarbete med landstinget. Om äldre personer kan bo kvar hemma och inte råkar ut för fallolyckor som medför vård- och omsorgsboende ger det hälsomässiga vinster för enskilda och ekonomiska vinster för

staden och landstinget. Det är också viktigt att uppmuntra och utveckla samarbetet med föreningar och andra i syfte att aktivera och skapa gemenskap bland äldre.

Kommunfullmäktige har i budget för 2007 tillfört stadsdelsnämndernas budget 2,5 mnkr för ökade kostnader för vaktmästarservice och 3,0 mnkr för ökade kostnader för dagkollo för äldre.

Stadsledningskontoret föreslår att äldrenämnden får i uppdrag att följa utvecklingen av kostnader och verksamhet med servicetjänster och i tertialrapport 2, 2007 göra en uppföljning och analys av utvecklingen. I detta sammanhang ska nämnden överväga behovet av riktlinjer och avgifter för verksamheten.

Inför budget 2008 måste verksamheten prövas så att den inte står i konflikt med kommande riksdagsbeslut och därefter i sedvanlig ordning prioriteras i relation till övriga verksamheter inom nämndernas budgetramar.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 17 april 2007 att överlämna och åberopa förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Hässelby/Vällingby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 28 mars 2007 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser att servicetjänster för äldre är bra som ett säkerhetsfrämjande och skadeförebyggande arbete bland äldre och ställer sig positiv till förslaget.

Förutom samarbetet med landstinget kring detta anser förvaltningen att bostadsbolagen också är en viktig samarbetspartner för att öka möjligheterna för äldre att kunna bo kvar i sina bostäder.

Många enkla insatser kan förebygga olycksfall och därmed fördröja behovet av hemtjänstinsatser eller annat boende för äldre personer. Förvaltningen införde på försök kostnadsfri vaktmästarservice till personer över 75 år den 1 juni 2006. Denna service har varit uppskattad och fallit väl ut såväl praktiskt som socialt för många äldre som för övrigt inte har behov av andra insatser från äldreomsorgen.

Kista stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 12 april 2007 har i huvudsak följande lydelse.

Sedan sommaren 2006 har äldre personer över 75 år som bor inom stadsdelsområdet Kista haft möjligheten att kostnadsfritt få hjälp i hemmet med enklare insatser motsvarande de som ovan anges. Insatserna har utförts av en vaktmästare som varit placerad inom Kista servicehus. Servicetjänsten har hittills inte utnyttjats i någon större omfattning, men varit mycket uppskattad av de pensionärer som kontaktat vaktmästaren. Förvaltningen ser denna servicetjänst som en viktig förebyggande insats mot fallolyckor och förhoppningen är att även fortsättningsvis kunna behålla en vaktmästare

för dessa insatser.

Förvaltningen ställer sig positiv till samtliga de förslag som stadsledningskontoret för fram i sitt tjänsteutlåtande.

Kista stadsdelsförvaltningen föreslår att Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd godkänner och överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till stadsledningskontoret som svar på remissen.

Kungsholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 11 april 2007 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är positiv till SLK:s förslag att tillhandahålla servicetjänster kostnadsfritt till personer över 75 år som inte har annan hemtjänst. Tjänsten föreslås omfatta enklare praktiska och riskfyllda vardagssysslor. Tjänsten omfattar inte insatser som kräver någon form av auktorisation, trädgårdsskötsel eller städning. Detta överensstämmer med stadsdelsnämndens nuvarande vaktmästarservice.

2006 inrättade Kungsholmens stadsdelsnämnd en vaktmästarservice enligt modell i det dåvarande budgetförslaget. Pensionärer som är 75 år och äldre och inte har någon hemtjänst har möjlighet att kostnadsfritt få hjälp med göromål i hemmet där det finns risk för att de ska falla och skada sig. Vaktmästaren ska även ge råd samt ha en uppsökande och social funktion. Vaktmästaren tillhör organisatoriskt anhörig- frivilligcentrat Baltzar med enhetschefen där som arbetsledare. Vaktmästaren hade under hösten 2006, då en enkätundersökning genomfördes av SLK, i snitt ca 65 uppdrag per månad.

Förvaltningens ställer sig bakom förslaget att äldrenämnden får i uppdrag att följa utvecklingen av kostnader och verksamhet med servicetjänster. Det är viktigt att stämna av att verksamheten fortsätter som det är tänkt. Det skulle dock, enligt förvaltningen, vara önskvärt att uppföljningen inte bara omfattar de ekonomiska effekterna utan även omfattar en studie av huruvida t ex fallskadorna minskar och om servicetjänsterna i någon mån fördröjer hemtjänstinsatser för den enskilde samt i vad mån de ökar den enskildes upplevelse av kvalitetsförbättringar i det dagliga livet. Ökade kostnader för servicetjänster kan uppvägas av minskade kostnader för sjukvård och hemtjänst. Det är ett känt faktum att många äldre, framför allt kvinnor, ”faller in i äldreomsorgen”. Kan servicetjänster i den föreslagna formen förhindra ett antal benbrott är det mycket värt både för samhället och för den enskilde. Man får heller inte glömma det värde dessa insatser har för den enskilde som kan klara sig själv längre upp i åren utan att behöva anlita hemtjänsten eller ansöka om bostad med särskild service. Det är viktigt att se servicetjänsten ur ett större perspektiv.

I förslaget föreslås att servicetjänster för äldre kan utföras inom ramen för stadsdelsnämndernas förebyggande arbete i samarbete med landstinget. Förvaltningens uppfattning är att frågan om samarbete med landstinget kring denna verksamhet måste drivas av staden centralt. Landstingets primärvård är så olika organiserad i de olika stadsdelsområdena och omfattar så många olika utförare att frågan inte kan lösas lokalt.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Norrmalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 19 april 2007 att remissen besvaras med stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av ledamöterna Yildiz Kafkas (mp) och Hans Enroth (v), *bilaga 1*.

Norrmalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande har i huvudsak följande lydelse.

Det är positivt att kommunen genom lagändringen ges möjlighet att tillhandahålla servicetjänster åt äldre utan föregående biståndsbedömning. Sedan hösten 2006 erbjuder Norrmalms stadsdelsförvaltning vaktmästarservice till personer över 75 år som inte har annan hemtjänst. Förvaltningen delar stadsledningskontorets uppfattning att servicetjänsterna kan ses som en del av det förebyggande arbetet inom äldreomsorgen.

Sedan starten hösten 2006 har ett 50-tal personer anlitat tjänsten och fått hjälp med praktiska och/eller riskfyllda vardagssysslor som gardinbyte, upphängning av tavlor och tyngre lyft. Vaktmästarservicen omfattar inte arbetsuppgifter som kräver hantverkarens kompetens eller hjälp som kräver biståndsbeslut.

Servicetjänsten, som är kostnadsfri, har fallit väl ut och är mycket uppskattad bland dem som anlitat tjänsten. Förvaltningen delar stadsledningskontorets uppfattning om att tjänsten ska tillhandahållas kostnadsfritt. Förvaltningen anser att en avgift i detta sammanhang till stor del skulle kunna motverka den uppsökande, trygghetsskapande och sociala delen i vaktmästarservicen.

Stadsledningskontoret tror att man kan förvänta sig en efterfrågeökning av servicetjänster och förvaltningen instämmer i att det finns anledning att följa utvecklingen utifrån faktiska kostnader och utförda timmar. Utvärderingen från den försöksverksamhet som bedrivits inom Norrmalm och Hägersten med fyra timmars hemtjänst med förenklad biståndsbedömning visar att den enskilde ”inte söker hjälp i onödan”. Anledningen till att inte fler personer ansökte om hemtjänst inom ramen för försöket är inte klarlagd men förvaltningen har liknande erfarenheter från vaktmästartjänsten, som dessutom är avgiftsfri.

Förvaltningen ser positivt på stadsledningskontorets förslag vilket ger förutsättningar för att utgöra en för staden gemensam grund för att vidareutveckla det uppsökande och förebyggande arbetet bland äldre.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 22 mars 2007 att överlämna och delvis återropa förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen om servicetjänster till äldre samt därutöver anför följande:

Det är viktigt att servicetjänster i form av vaktmästarservice kostnadsfritt kan erbjudas de äldre, bl.a. för att förebygga fallskador. Åldersgränsen bör dock, i enlighet med förslaget från stadsledningskontoret, sättas till 75 år. För de mellan 67 och 75 år erbjuds i stället den ordinarie hemtjänstverksamheten.

Reservation anfördes av vice ordföranden Maria Hannäs (v), ledamoten Monika Lindh m.fl. (s) och ledamoten Birgitta Hansen (mp), *bilaga 1*.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 14 mars 2007 har i huvudsak följande lydelse.

Som ett led i att förbättra livskvaliteten för de äldre har förvaltningen rekryterat en plusjobbare som vaktmästare som kan utföra så kallade fixartjänster i hemmet hos personer över 75 år. Vaktmästarservice erbjuds till alla, både de som har hemtjänst och till dem som inte har. Den service som vaktmästaren tillhandahåller är inte den typ av service som hemtjänsten normalt ger och av det skälet ansåg förvaltningen att alla över 75 år ska ha möjlighet att få hjälp. Vaktmästaren har arbetat sedan i december 2006 och i början var det inte så stor efterfrågan på hans tjänster men efterhand har antalet personer som har hört av sig ökat. Information har gått ut i form av 3 annonser i Mitt i Söderort, information på Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings hemsida och anslag med bild och text som har satts upp på vårdcentraler, apotek och på andra anslagstavlor. Eftersom det har funnits förslag om att det skulle kosta 180 kr/timme att anlita vaktmästaren kan detta ha påverkat efterfrågan. För närvarande har han 2-3 ärenden per dag och enligt Enskede-Årsta stadsdelsförvaltning som har haft denna service i flera år så tar det cirka ett år innan det är stor efterfrågan.

Om vaktmästarservicen permanentas är det viktigt att gemensamma arbetsinstruktioner för hela staden görs så att likställigheten säkerställs. Det bör handla om enkla riskfyllda vardagssysslor som inbegriper klättra på stege, fästa lösa sladdar eller tunga lyft. Angående samarbete med landstinget är det en utvecklingsfråga. För närvarande rapporterar vaktmästaren till beställarenheten. Den nya lagen om kommunal befogenhet att tillhandahålla servicetjänster åt äldre som infördes 1 juli 2006 gör det möjligt att permanenta vaktmästarservice för alla över 67 år. Förvaltningen anser att gränsen för att få vaktmästarservice bör gå vid 67 år, eftersom även personer under 75 år kan ha behov av hjälp. Förvaltningen anser också att tjänsterna bör tillhandahållas kostnadsfritt för att fylla en förebyggande funktion. Utvecklingen bör däremot följas noga så att inte verksamheten ökar i omfattning och riskerar att konkurrera med annan privat eller kommunal verksamhet.

I skrivelsen tar förslagsställarna upp att äldre bör kunna få enklare servicetjänster i hemtjänsten utförda antingen via förenklad biståndsbedömning inom socialtjänstlagen eller enligt den nya lagen om kommunal befogenhet att tillhandahålla servicetjänster åt äldre. Skrivelsen tar upp ett mer omfattande förslag än enbart vaktmästarservice. Det handlar om att pensionärer över 80 år skulle kunna välja vad de vill ha hjälp med av hemmets skötsel eller social verksamhet. Det försök med 4 timmars hemtjänst med förenklad biståndsbedömning som genomfördes i Hägersten och Norrmalms stadsdelsområde var mycket uppskattat av hemtjänstmottagare, biståndshandläggare och hemtjänstchefer. Biståndshandläggningen förenklades och de äldre fick större infly-

tande över hjälpen och den tid som de hade till förfogande.

Kostnaden för de stadsdelsförvaltningar som genomförde försöket var omkring 200 tkr. Eventuellt skulle kostnaden öka om förslaget permanentades eftersom kännedomen om möjligheten att få hemtjänst skulle öka. Av utvärderingen av försöksperioden framgår att de personer som haft den förenklade biståndsbedömningen i stor utsträckning skulle ha erhållit ordinarie hemtjänst. En del äldre uppfattar det eventuellt som svårare att ansöka om hemtjänst och få den beviljad än vad det egentligen är. Förebyggande hembesök med information av vad äldreomsorgen kan erbjuda skulle kunna förhindra att personer som har behov av hemtjänst inte ansöker om det. Skarpnäcks stadsdelsförvaltning erbjuder för närvarande hembesök till alla över 87 år, men kommer att ansöka om medel från socialstyrelsen för att besöka alla över 80 år.

I budgeten för 2007 står att äldreförvaltningen ska bereda det återremitterade förslaget till riktlinjer för äldre. I denna beredning bör en närmare utredning genomföras där förslaget om hemtjänst med förenklad biståndsbedömning beaktas. En förenklad hantering för biståndshandläggare när det gäller enklare serviceinsatser är att föredra istället för de omfattande utredningar som görs idag. Riksdagen förväntas den 1 juli 2007 fatta beslut om skatteavdrag för hushållsnära tjänster. Detta måste beaktas i utredningen. Konkurrensneutralitet måste också råda mellan privata och kommunala utförare.

Skärholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 28 mars 2007 har i huvudsak följande lydelse.

Skärholmens stadsdelsförvaltning föreslår att stadsdelsnämnden ställer sig bakom stadsledningskontorets förslag. Om vaktmästartjänsten kan medföra att äldre personer kan bo kvar hemma och att olyckor i hemmet kan förhindras, så medför detta vinster för såväl enskilda som för staden och landstinget. Att förebygga och skjuta upp behov av vård och omsorg är angeläget och följer regeringens intentioner om säkerhetsfrämjande och skadeförebyggande arbete bland äldre.

Inför budget 2008 måste verksamheten prövas med tanke på kommande riksdagsbeslut om skatteavdrag för hushållsnära tjänster, prövning av likställighet samt den ekonomiska effekten. Utvecklingen måste framför allt följas noga så att verksamheten inte ökar i omfattning och därmed tränger ut annan än mer nödvändig verksamhet.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 19 april 2007 att återropa och överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation anfördes av vice ordföranden Abdo Goriya (s), Awad Hersi (mp), Jonas Ljungstedt (v), Eva Andersson (s), Rune Olofsson (s) och Ornina Younan (s), *bilaga 1*.

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 30 mars 2007 har i huvudsak följande lydelse.

Det finns ett behov av hjälp med allehanda praktiska saker i hushållen som inte ingår i hemtjänstens uppdrag. En del tjänster är sådant som tagits bort från hemtjänsten av arbetsmiljöskäl som t.ex. insatser som kräver att utföraren klättrar på stegar. Tunga lyft som ej härrör sig till nödvändiga serviceinsatser beviljas inte heller. Vaktmästarservice skulle därför underlätta vardagen för många av våra äldre. Vi tror att det finns ett stort behov. En sekundäreffekt är också att de äldre får möjlighet till en stunds social samvaro under tiden ärendet uträttas. För dem som är mycket ensamma blir det naturligtvis en höjning av livskvaliteten.

Förvaltningen är mycket positiv till att tjänsten blir avgiftsfri och välkomnar därför det nya förslaget.

I båda förslagen gäller insatserna endast de som inte ha hemtjänst. Förvaltningen anser att det är olyckligt. De som har hemtjänst har det pga. att de har svårigheter att sköta hushållet själva. De har därför också svårt att bära upp julsaker på vinden, ta fram balkongmöblerna, byta gardiner etc. Vi anser därför att serviceinsatserna också ska gälla de som har hemtjänst.

Södermalms stadsdelsnämnd

Södermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 19 april 2007 att återropa förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation anfördes av vice ordförande Maria Palme m.fl. (s) samt ledamöterna Birger Jeansson (mp) och Åsa Hagelstedt (v) till förmån för eget förslag till beslut, *bilaga 1*.

Södermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 2 april 2007 har i huvudsak följande lydelse.

Det är angeläget för den enskilde och ur ett samhällsekonomiskt perspektiv att staden bedriver ett hälsofrämjande arbete bland äldre, i samverkan med landstinget, så att behovet av vård och omsorg kan skjutas upp. Vaktmästarservice förväntas förebygga fallskador men är också ett värdefullt komplement till stadsdelsnämndernas uppsökande verksamhet bland äldre.

Maria-Gamla stans stadsdelnämnd inrättade år 2006 en särskild vaktmästarservice. Vaktmästarens uppdrag är att hjälpa personer 67 år och äldre i hemmet med bland annat riskfyllda vardagssysslor för att förebygga fallskador. En vaktmästare anställdes på deltid vid halvårsskiftet 2006. Resultatet av en uppföljning av verksamheten vid årets slut visade att majoriteten av de personer som fått vaktmästareservice var 75 år och äldre. Vid uppföljningen framkom också att det var ett antal personer som utnyttjat servicen oftare och att behoven då visat sig vara av mera social karaktär. Det troliga är att denna grupp av personer skulle erhålla hemtjänst vid en biståndsbedömning.

Stadsdelsförvaltningen föreslår som svar på remissen från kommunstyrelsen att servicetjänster till äldre införs under 2007 för att hjälpa till med praktiska och riskfyllda vardagssysslor samt att utvecklingen av kostnader och verksamhet följs upp i tertialrapport 2/2007.

Älvsjö stadsdelsnämnd

Älvsjö stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 23 april 2007 att återropa förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Särskilt uttalande gjordes av ordföranden Karl Bern m.fl. (fp) och ledamoten Olle Andretzky m.fl. (m), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Majvi Andersson m.fl. (s), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av ledamöterna Maj-Len Eklund (v) och Kenneth Rönnquist (mp), *bilaga 1*.

Älvsjö stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 6 april 2007 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser att servicetjänster i form av vaktmästarservice är en viktigt förebyggande verksamhet som även fortsättningsvis ska vara avgiftsfri. Det är angeläget att staden bedriver ett hälsofrämjande arbete bland äldre så att behovet av vård och omsorg kan skjutas upp.

Stadsdelsförvaltningen delar stadsledningskontorets uppfattning att det är angeläget att en uppföljning och analys av kostnader och verksamhet görs till tertialrapport 2/2007.

Förvaltningen anser att det är oroväckande med nya kostnadsökningar i en tid då äldreomsorgen redan står i fokus med anledning av de accelererande kostnaderna samtidigt som de förebyggande insatserna för äldre boende hemma givetvis är nödvändiga att fortsätta att utveckla. Vissa förslag i "Nationell utvecklingsplan för vård och omsorg om äldre" förutsätter ökade anslag. Regeringen har därför till 2007 och 2008 tillfört medel till Socialstyrelsen som kommuner och landsting kan ansöka om till förebyggande arbete för äldre, boende hemma eller i särskilda boendeformer.

Förvaltningen har, liksom staden i övrigt, olika projekt igång genom stimulansmedel från både Kompetensstegen och Socialstyrelsen inom det förebyggande området för äldre boende hemma, vissa av dem gemensamt med landstinget. Viktigt är att dessa projekt genomförs och utvärderas innan beslut fattas om nya förebyggande insatser.

Östermalms stadsdelsnämnd

Östermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 19 april 2007 att godkänna och överlämna stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation anfördes av ledamoten Birgit Marklund Beijer m.fl. (s), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av ledamoten Birgit Marklund Beijer m.fl. (s), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av ledamöterna Marion Sundqvist (mp) och Berit Bornecrantz Dias (v), *bilaga 1*.

Östermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 10 april 2007 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsdelsförvaltningen är positiv till att servicetjänster kan utföras som en del i stadsdelsnämndens förebyggande insatser. Servicetjänsten ska omfatta enklare praktiska och riskfyllda vardagssysslor.

Om äldre personer kan bo kvar hemma och inte råkar ut för fallolyckor som medför vård- och omsorgsboende ger det hälsomässiga vinster för enskilda och ekonomiska vinster för staden och landstinget.

Kostnaderna för servicetjänster inryms i stadsdelsnämndens budget för äldreomsorg som en del i det förebyggande arbetet. Förvaltningen anser att det är viktigt att följa utvecklingen av kostnader och verksamheten med servicetjänster, samt att tillse att staden inte bedriver verksamhet som leder till att medborgarna behandlas olika.

Kommunstyrelsens pensionärsråd

Kommunstyrelsens pensionärsråd framförde vid sitt sammanträde den 12 april 2007 följande.

Turerna i hanteringen av detta ärende är förvirrande. Av handlingarna framgår att äldrenämnden redan har fattat beslut om sitt remissyttrande, innan KPR har fått framföra sina synpunkter. Det är förvånande och beklagligt. När äldrenämnden inrättades hoppades KPR på en mer direkt kanal till stadens beslutsfattare. Så har det i detta fall inte blivit. Nu får vi lita till att kommunstyrelsen och kommunfullmäktige tar del av och beaktar KPR:s synpunkter.

KPR välkomnar att ett system med kostnadsfria vaktmästartjänster för äldre införs i hela staden, på samma villkor i alla stadsdelsområden. Som äldreförvaltningen påpekar måste det tydligt framgå att vaktmästartjänsterna utförs med stöd av lagen om

kommunal befogenhet att tillhandahålla servicetjänster för äldre.

Stadsledningskontoret föreslår att den nedre åldersgränsen ska vara 75 år.

Enligt KPR:s mening är 75-årsgränsen godtyckligt tillyxad. Var och en vet att funktionshindrande hälsoproblem alls inte är strikt bundna till ålder. Det är de individuella behoven som ska styra, inom ramen för lagens bestämmelser. Den aktuella lagen har 67 år som nedre gräns. KPR anser att vaktmästartjänster ska kunna ges till alla som fyllt 67 år. Det är inte särskilt sannolikt att en pigg 70-åring ringer till kommunen för att få hjälp med att hänga upp sina nytvättade gardiner.

Vi är kritiska mot stadsledningskontorets förslag att endast personer som *inte* har hemtjänst ska kunna få del av vaktmästarservicen. Enligt våra erfarenheter ersätter den vanliga hemtjänsten sällan den sorts skadeförebyggande insatser som den nya lagen syftar till. I begreppet personlig omvårdnad ingår sådana definitionsmässigt inte, och servicedelen — inköp, städning och promenader — inbegriper t ex inte att klättra upp för att byta glödlampor eller forsla bort tyngre avfall från bostaden. KPR anser, i likhet med äldreförvaltningen, att även personer med hemtjänst ska få tillgång till vaktmästartjänster.

I ett tidigare (2007-03-19) tjänsteutlåtande från äldreförvaltningen sägs att ”det finns förslag om att sätta ett tak på sex timmar per år och hushåll vad gäller nyttjandet av vaktmästartjänster. Äldreförvaltningen anser att det kan vara rimligt.” Vi kan inte hitta någon handling där ett sådant förslag finns. Eftersom det tydligen ändå förekommer i äldreförvaltningens tankevärld, vill KPR med kraft motsätta sig idén med att redan från början införa ett tak. Det skulle visa på en grundläggande misstänksamhet mot dem som kan tänkas vilja utnyttja den nya servicen. Om äldreförvaltningens uppföljning och analys av den första tidens verksamhet visar på ett individuellt ”överutnyttjande”, får frågan om ett tak tas upp till prövning.

RESERVATIONER M.M.

Äldrenämnden 20 mars 2007

Reservation anfördes av vice ordförande Leif Rönngren m.fl. (s) samt ledamöterna Eivor Karlsson (mp) och Margareta Johansson (v) mot beslutet att ej bordlägga ärendet vid dagens sammanträde. I övrigt anmäler ledamöterna att de inte deltar i beslutet. Därutöver anför de följande:

Det finns ingen anledning att forcera fram detta viktiga ärende. Det tillhör inte stadens förvaltningstradition att, direkt från ansvarigt borgarråd, med mindre än 24 timmars varsel skicka fram en viktig remiss.

Det är inte enbart den politiska demokratiska processen som blir lidande. Den korta tiden gör att pensionärsrådet inte får en möjlighet att ta del av, och komma med synpunkter på innehållet.

Att ärendet innehåller förslag till generella riktlinjer för fixartjänsterna är bra, men, då förslaget också innehåller förändringar och delvis försämringar till hur försöksverksamheten varit måste alla berörda få möjligheten att yttra sig. Det är en grundläggande del av beredningstvånget inför kommunfullmäktigebeslut.

Detta ärende om något är ett som direkt berör de äldre i staden. Varför skall då pensionärsrådet som representerar pensionärsorganisationerna hållas utanför?

Servicetjänster i form av vaktmästarservice är en mycket angelägen och viktig reform. Under förra mandatperioden påbörjades försöksverksamhet i nästan samtliga stadsdelar. Försöket har slagit väl ut. Dels utifrån det förebyggande perspektivet och dels utifrån minskat lidande för enskilda individer vars fallolyckor exempelvis har kunnat undvikas genom fixartjänsten.

Samhällsekonomiskt är det dessutom en stor vinst då insatsen och kostnaden är ringa samtidigt som det ger effekt på minskade vårdkostnader i kommun och landsting.

Ingen blir lidande av att demokratin upprätthålls. Verksamheten med fixartjänster pågår redan för fullt utifrån försöksverksamheten. Pensionärsrådet är en viktig och avgörande remissinstans.

Äldrenämnden 23 april 2007

Reservation anfördes av vice ordföranden Leif Rönngren (s) enligt följande

att delvis godkänna förvaltningens förslag till beslut, samt att därutöver anföra följande.

Det är viktigt att klargöra att den skrivelse, från socialdemokraterna, vänsterpartiet och miljöpartiet, som detta ärende tar sin grund i, består av två delar; den första delen består av ett förslag om att erbjuda äldre hemtjänst med förenklad biståndsbedömning och den andra delen består av en permanentning av vaktmästarservice för äldre (även kallat "fixartjänster").

Såväl äldreförvaltningen som stadsledningskontoret behandlar bara den ena av dessa delar; vaktmästarservicen. Vi anser att det är felaktigt att den andra delen av skrivelsen

inte behandlas. Socialdemokraterna är fortfarande för båda skrivelsens delar; både hemtjänst med förenklad biståndsbedömning och gratis fixartjänster.

Servicetjänster i form av vaktmästarservice är en mycket angelägen och viktig reform. Under den förra mandatperioden påbörjade den rödgröna majoriteten en försöksverksamhet med avsikt att permanenta verksamheten 2007. Alla äldre i Stockholm fick rätt till avgiftsfri hjälp av fixarna. Syftet var att arbeta förebyggande och uppsökande för att förebygga fallolyckor bland äldre och främja hälsa och välbefinnande. Vi ser därför med tillfredsställelse på att majoriteten äntligen lägger ett förslag om en avgiftsfri vaktmästarservice i hela staden, även om turerna kring ärendet, bland annat remisshanteringen, är beklagligt.

Stockholms äldre har visat sig uppskatta sina fixare. Många äldre blir lättade när de får hjälp med vardagliga göromål som de kan ha svårt att utföra själva. Att byta en glödlampa i taket eller hänga upp gardiner kan vara svårt när man börjat bli lite stel eller yr. Men den faktiska hjälpen fixarna ger stadens äldre är inte enda vinsten - antalet olyckor i de äldres hem har minskat kraftigt. Det är en stor vinst i minskat lidande för varje person som slipper skada sig, men det är också en ekonomisk vinst för staden.

Vi tycker att det är bra att vaktmästarservicen behålls avgiftsfri. Tidigare utspel från Ewa Samuelsson har talat om avgiftsnivåer på 185 kronor i timmen och det tror vi hade varit förödande för vaktmästarservicen eftersom så få hade haft råd att utnyttja den och hela syftet då hade gått förlorat.

Vi vänder oss emot att det ska vara en begränsning på antal timmar per år som de äldre får använda sig av servicen. Vi anser inte att det ska finnas någon sådan begränsning.

Vi anser också att den föreslagna åldergränsen på 75 år är satt för högt. Vi anser att det är bra med en likställighet över staden och att det därför är positivt att ha en och samma åldersgräns i alla stadsdelar. Vårt förslag är att den åldersgränsen sätts till 67 år. Visar det sig vid en utvärdering att det är för högt, eller att det skapar onödiga bariäreffekter för enskilda, ska detta förslag kunna omprövas och eventuellt då sänkas till 65 år.

Vi anser att alla äldre, oavsett om de har biståndsbedömd hemtjänst eller inte, ska ha rätt att utnyttja vaktmästartjänsten.

Vad gäller den ursprungliga skrivelsens andra förslag anser vi att alla över 75 år utan biståndsbedömning skall erbjudas två timmars hemtjänst i veckan. Det är dags att ta steget från den totalt strukturerade och detaljerade biståndsbedömningen som idag görs, till en valfrihetsreform, vars innehåll innebär en ökad reell valfrihet för stadens äldre.

Reformen ger också helt nya möjligheter till ett individualiserat bemötande utifrån den enskilda äldres egna behov, önskemål och uppfattningar. Att frånga principen om detaljerad biståndsbedömning nedbrutet ibland till minuter till förmån för denna reform, ger också personalen andra förutsättningar att, bättre, kunna använda sin erfarenhet och yrkeskompetens i vardagssituationen.

Särskilt uttalande gjordes av vice ordförande Leif Rönngren (s) enligt följande

För att klargöra Socialdemokraternas ståndpunkt i två viktiga äldre reformer vill vi särskilt uttala detta;

För det första- Socialdemokraterna vill permanenta den försöksverksamhet som varit med ”fixartjänster”. Åldersgränsen skall vara 67 år med inriktningen 65 år. Ingen tidsbegränsning skall gälla. Verksamheten skall utvärderas efter ett år. Alla ska omfattas oavsett om den enskilde har biståndsbedömd hemtjänst eller inte.

För det andra- Socialdemokraterna vill införa en valfrihetsreform för de äldre över 75 år. Alla skall garanteras två timmars hemtjänst i veckan med förenklad biståndsbedömning. Kostnaden för detta debiteras utifrån den ordinarie hemtjänsttaxan, eller utreds vidare utifrån s- skrivelse tidigare.

Dessa två förslag har konsekvent blandats ihop i kommentarer från majoriteten i mediedebatten. Hanteringen av fixartjänsterna och de konstiga turerna kring remittering och beslut i nämnderna har inte varit klargörande. Slutsatsen bör vara att ärenden inte av något skäl skall forceras igenom om det råder delade meningar kring sakfrågor eller processen kring beslutsordningar.

Särskilt uttalande gjordes av ledamoten Eivor Karlsson (mp) och Margareta Johansson (v) enligt följande

Servicetjänster till äldre, också benämnd ”Fixarmalte”, ska vara gratis. Även den person som har hemtjänst har rätt till denna servicetjänst. Fixarmalte bör vara lika i alla stadsdelar samt erbjudas alla över 67 år. En 70-åring kan lika väl som en 75-åring falla och skada sig allvarligt i hemmet. Något tak för antalet timmar per år och hushåll bör inte heller sättas. Socialstyrelsens meddelarblad augusti 2006: ”Servicetjänsten avser tjänster som är avsedda att förebygga skador, olycksfall eller ohälsa och som inte utgör personlig omvårdnad.”

Bromma stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Karin Hanqvist m.fl. (s) och Sirkka-Liisa Hedström (v) enligt följande

Servicetjänster i form av vaktmästarservice är en mycket angelägen och viktig reform. Under den förra mandatperioden påbörjade den rödgröna majoriteten en försöksverksamhet med avsikt att permanenta verksamheten 2007. Alla äldre i Stockholm fick rätt till avgiftsfri hjälp av fixarna. Syftet var att arbeta förebyggande och uppsökande för att förebygga fallolyckor bland äldre och främja hälsa och välbefinnande. Vi ser därför med tillfredsställelse på att majoriteten äntligen lägger ett förslag om en avgiftsfri vaktmästarservice i hela staden, även om turerna kring ärendet, bland annat remisshanteringen, är beklagligt.

Stockholms äldre har visat sig uppskatta sina fixare. Många äldre blir lättade när de får hjälp med vardagliga göromål som de kan ha svårt att utföra själva. Att byta en glödlampa i taket eller hänga upp gardiner kan vara svårt när man börjat bli lite stel eller yr. Men den faktiska hjälpen fixarna ger stadens äldre är inte enda vinsten - antalet olyckor i de äldres hem har minskat kraftigt. Det är en stor vinst i minskat lidande för varje person som slipper skada sig, men det är också en ekonomisk vinst för staden.

Vi tycker att det är bra att vaktmästarservicen behålls avgiftsfri. Tidigare utspel från Ewa Samuelsson har talat om avgiftsnivåer på 185 kronor i timmen och det tror vi hade varit förödande för vaktmästarservicen eftersom så få hade haft råd att utnyttja den och hela syftet då hade gått förlorat.

Vi vänder oss emot att det ska vara en begränsning på antal timmar per år som de äldre får använda sig av servicen. Vi anser inte att det ska finnas någon sådan begränsning. Vi anser också att den föreslagna åldersgränsen på 75 år är satt för högt. Tidigare har stadsdelsnämnderna själva fastställt åldersgränsen och den har satts till 65 år, 67 år eller 75 år. Vi anser att det är bra med en likställighet över staden och att det därför är positivt att ha en och samma åldersgräns i alla stadsdelar. Vårt förslag är att den åldersgränsen sätts till 67 år. Visar det sig vid en utvärdering att det är för högt anser vi att det ska omprövas och sänkas till 65 år.

Vi vill slutligen att alla äldre, oavsett om de har biståndsbedömd hemtjänst eller inte, ska ha rätt att utnyttja vaktmästartjänsten.

Enskede-Årsta/Vantörs stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av vice ordföranden Magnus Dannqvist m.fl. (s) enligt följande

1. Förvaltningens tjänsteutlåtande åberopas delvis som svar till kommunstyrelsen.
2. Kommunstyrelsens förslag att införa servicetjänster som förebyggande insatser för äldre tillstyrks, med den ändringen att servicetjänsterna ska införas permanent.
3. Förslaget att tillhandahålla servicetjänsterna kostnadsfritt till kommuninvånare enligt gällande lagstiftning från 67 år eller från och med 65 år om lagen så tillåter, tillstyrks med den ändringen att tjänsterna ska erbjudas oberoende om den äldre har annan hemtjänst eller inte.
4. Förslaget att äldrenämnden ska följa utvecklingen av kostnader och verksamhet med servicetjänster tillstyrks, med motiveringen att ytterligare medel kan tillskjutas om fler än beräknat använder sig av tjänsten.
5. Förslaget att anse skrivelsen om servicetjänster i hemtjänsten från Elisabeth Brandt-Ygeman, Margareta Olofsson (v) och Christopher Ödmann (mp) som besvarad avstyrks, eftersom den del i skrivelsen som rör förenklad biståndsbedömning inte är besvarad i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.
6. Därutöver vill vi säga följande.

Förebyggande insatser riktade till äldre ger stora vinster för den enskilde och för samhället i stort. Välbehållandet och livskvaliteten bevaras högre upp i åldrarna samtidigt som resurserna för vård och omsorg kan styras och utökas till de som bäst behöver det när den egna förmågan inte räcker till. Vi välkomnar därför att den borgerliga majoriteten äntligen kommer med ett förslag om kostnadsfri vaktmästarservice, även om förslaget har sina brister. Vi anser att servicetjänster för äldre självfallet ska införas som en permanent tjänst i stadens äldreomsorg, till skillnad från stadsledningskontorets förslag som endast gäller år 2007.

Det är bra att servicetjänster i form av vaktmästartjänster föreslås bli kostnadsfria, eftersom avgifter skulle motverka poängen med förebyggande arbete. Vi vill dock inte

ha den föreslagna begränsningen av rätten att utnyttja servicen för dem som redan har annan hemtjänst. Vaktmästarservicen erbjuder andra tjänster än den biståndsbedömda hemtjänsten och det finns därför inga skäl att äldre med hemtjänst ska förnekas tillgång till servicen.

Det har kommit till vår kännedom att äldreförvaltningen föreslår att servicetjänsterna ska begränsas till 6 timmar per år och hushåll, vilket vi avstyrker. Vaktmästartjänsterna är en förebyggande insats som är väldigt individuell och den bör därför inte tidsbegränsas. Målet är ju att förhindra fallolyckor och en olycka kan ju även hända under den sjunde timmen. Den utvärdering som äldrenämnden ska göra får visa om det finns starka skäl för en begränsning, men det bör inte göras inledningsvis.

I motsats till stadsledningskontoret ser vi inga risker med att vaktmästarservicen ska tränga undan annan viktig verksamhet, tvärtom måste en ökad användning av servicen ses som positivt även om kostnaderna blir högre än den borgerliga majoritetens budget. Vi anser det vara väl investerade pengar i och med att servicen förebygger framtida biståndsbehov.

Landstinget har en nyckelroll i folkhälsoarbetet och är därför en naturlig samarbetspart i utvecklingen av stadens förebyggande och uppsökande arbete bland äldre. Exempelvis kan samverkan sökas inom områden som förebyggande hembesök, hälsosamtal och friskvård. Erfarenheter från Enskede-Årsta stadsdelsförvaltning av en sådan samverkan bör tas tillvara i hela staden. Samverkan med föreningslivet är också viktigt, men snarare för att motverka ohälsa på grund av ensamhet och bristande social gemenskap än att förebygga fallolyckor i hemmet.

Vi kan i motsats till stadsledningskontoret inte se några skäl att sammankoppla servicetjänster för äldre med förslag i riksdagen om skatteavdrag för hushållsnära tjänster. Servicetjänster är en del i äldreomsorgens förebyggande och uppsökande arbete. Skattesubventionerade hushållsnära tjänster är däremot ett sätt att gynna redan välbeställda grupper, vilket kan dra undan resurser för äldreomsorgen.

Skrivelsen om servicetjänster i hemtjänsten från Margareta Olofsson (v), Christopher Ödmann (mp) och Elisabeth Brandt-Ygeman (s) lyfter även fram behovet av utredning av möjligheten att erbjuda äldre hjälp med serviceinsatser – det vill säga inom hemtjänsten - med förenklad biståndsbedömning. Tyvärr har stadsledningskontoret inte besvarat den frågan, varför skrivelsen måste återremitteras i denna del. Redan beslutet i äldrebereidningen i november 2006 innebar en återremiss, varför det är anmärkningsvärt att stadsledningskontoret i den nu aktuella remissen anser skrivelsen vara besvarad utan att redovisa grunder för detta.

Enligt den nationella utvecklingsplanen för vård och omsorg om äldre (prop.2005/06:115) har socialnämnden även fortsättningsvis rätt att själv avgöra vilket underlag som behövs för att fatta beslut enligt socialtjänstlagen. Däremot måste alltid en prövning göras i varje enskilt fall.

I utvecklingsplanen konstateras att i vissa ärenden kan det räcka med en mycket begränsad utredning, vilket kan upplevas som positivt av den äldre och frigöra biståndshandläggarna från onödig administration.

Försöket med förenklad biståndsbedömning i Stockholms stad har enligt utvärderingen av Stiftelsen Äldrecentrum uppskattats både av pensionärer och av hemtjänstchefer. Båda grupperna vill införa modellen i den ordinarie verksamheten. Den förenklade handläggningen har varit tidsbesparande och har gett de äldre ett ökat inflytande

över hjälpen. Kostnaderna för försöket var lägre än väntat och marginella i förhållande till de totala kostnaderna för hemtjänsten.

Vi anser mot bakgrund av det lyckade försöket att ett visst antal timmars hemtjänst med förenklad biståndsbedömning för äldre ska införas i hela staden. De resurser som frigörs genom den minskade administrationen ska användas för att utveckla självbestämmandet i hela hemtjänsten, så att det även kommer hemtjänsttagare med omfattande hjälp till del.

Reservation anfördes av ledamöterna Rosa Lundmark (v), Jonas Eklund (mp) enligt följande

1. Förvaltningens tjänsteutlåtande återopas delvis som svar till kommunstyrelsen.
2. Kommunstyrelsens förslag att införa servicetjänster som förebyggande insatser för äldre tillstyrks, med den ändringen att servicetjänsterna ska införas permanent.
3. Förslaget att tillhandahålla servicetjänsterna kostnadsfritt till kommuninvånare som fyllt 75 år tillstyrks, med den ändringen att tjänsterna ska erbjudas utan tidsbegränsning och oberoende om den äldre har annan hemtjänst eller inte.
4. Möjligheten att erbjuda servicetjänsten till äldre redan från 67 år bör utredas av äldrenämnden.
5. Förslaget att äldrenämnden ska följa utvecklingen av kostnader och verksamhet med servicetjänster tillstyrks, med motiveringen att ytterligare medel kan tillskjutas om fler än beräknat använder sig av tjänsten.
6. Förslaget att anse skrivelsen om servicetjänster i hemtjänsten från Margareta Olofsson (v), Christopher Ödmann (mp) och Elisabeth Brandt-Ygeman (s) som besvarad avstyrks, eftersom den del i skrivelsen som rör förenklad biståndsbedömning inte är besvarad i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.
7. Därutöver vill vi säga följande.

Det är roligt att läsa de om fina resultaten av fixartjänsten i Enskede-Årsta och Vantör, vilket styrker behovet och nyttan av förebyggande insatser för äldre. Förebyggande insatser riktade till äldre ger stora vinster för den enskilde och för samhället i stort. Valförhållanden och livskvaliteten bevaras högre upp i åldrarna samtidigt som resurserna för vård och omsorg kan styras och utökas till de som bäst behöver det när den egna förmågan inte räcker till. Vi välkomnar därför att den borgerliga majoriteten äntligen kommer med ett förslag om kostnadsfri vaktmästarservice, även om förslaget har sina brister. Vi anser att servicetjänster för äldre självfallet ska införas som en permanent tjänst i stadens äldreomsorg, till skillnad från stadsledningskontorets förslag som endast gäller år 2007.

Det är bra att servicetjänster i form av vaktmästartjänster föreslås bli kostnadsfria, eftersom avgifter skulle motverka poängen med förebyggande arbete. Vi vill dock i likhet med lokala pensionärsrådet inte ha den föreslagna begränsningen av rätten att utnyttja servicen för dem som redan har annan hemtjänst. Vaktmästarservicen erbjuder andra tjänster än den biståndsbedömda hemtjänsten och det finns därför inga skäl att äldre med hemtjänst ska förnekas tillgång till servicen. Möjligheten att erbjuda servicetjänster redan från 67 år bör utredas, eftersom en del äldre i den åldern har funktionsnedsättningar och samma behov av service som de som är 75 år och äldre.

Det har kommit till vår kännedom att äldreroteln tidigare i det ärende som drogs tillbaka har föreslagit att servicetjänsterna ska begränsas till 6 timmar per år och hushåll, vilket vi avstyrker. Vaktmästartjänsterna är en förebyggande insats som är väldigt individuell och den bör därför inte tidsbegränsas. Målet är ju att förhindra fallolyckor och en olycka kan ju även hända under den sjunde timmen. Den utvärdering som äldrenämnden ska göra får visa om det finns starka skäl för en begränsning, men det bör inte göras inledningsvis. Våra erfarenheter från pilotverksamheterna har inte visat tendenser till överutnyttjande.

I motsats till stadsledningskontoret ser vi inga risker med att vaktmästarservicen ska tränga undan annan viktig verksamhet, tvärtom måste en ökad användning av servicen ses som positivt även om kostnaderna blir högre än den borgerliga majoritetens budget. Vi anser det vara väl investerade pengar i och med att servicen förebygger framtida biståndsbehov. Landstinget har en nyckelroll i folkhälsoarbetet och är därför en naturlig samarbetspart i utvecklingen av stadens förebyggande och uppsökande arbete bland äldre. Exempelvis kan samverkan sökas inom områden som förebyggande hembesök, hälsosamtal och friskvård. Erfarenheter från Enskede-Årsta stadsdelsförvaltning av en sådan samverkan bör tas tillvara i hela staden. Samverkan med föreningslivet är också viktigt, men snarare för att motverka ohälsa på grund av ensamhet och bristande social gemenskap än att förebygga fallolyckor i hemmet.

Vi kan i motsats till stadsledningskontoret inte se några skäl att sammankoppla servicetjänster för äldre med förslag i riksdagen om skatteavdrag för hushållsnära tjänster. Servicetjänster är en del i äldreomsorgens förebyggande och uppsökande arbete. Skattesubventionerade hushållsnära tjänster är däremot ett sätt att gynna redan välbeställda grupper, vilket kan dra undan resurser för äldreomsorgen.

Skrivelsen om servicetjänster i hemtjänsten från Margareta Olofsson (v), Christopher Ödmann (mp) och Elisabeth Brandt-Ygeman (s) lyfter även fram behovet av utredning av möjligheten att erbjuda äldre hjälp med serviceinsatser – det vill säga inom hemtjänsten - med förenklad biståndsbedömning. Tyvärr har stadsledningskontoret inte besvarat den frågan, varför skrivelsen måste återremitteras i denna del. Redan beslutet i äldreberedningen i november 2006 innebar en återremiss, varför det är anmärkningsvärt att stadsledningskontoret i den nu aktuella remissen anser skrivelsen vara besvarad utan att redovisa grunder för detta.

Enligt den nationella utvecklingsplanen för vård och omsorg om äldre (prop.2005/06:115) har socialnämnden även fortsättningsvis rätt att själv avgöra vilket underlag som behövs för att fatta beslut enligt socialtjänstlagen. Däremot måste alltid en prövning göras i varje enskilt fall.

I utvecklingsplanen konstateras att i vissa ärenden kan det räcka med en mycket begränsad utredning, vilket kan upplevas som positivt av den äldre och frigöra biståndshandläggarna från onödigt administration. Försöket med förenklad biståndsbedömning i Stockholms stad har enligt utvärderingen av Stiftelsen Äldrecentrum uppskattats både av pensionärer och av hemtjänstchefer. Båda grupperna vill införa modellen i den ordinarie verksamheten. Den förenklade handläggningen har varit tidsbesparande och har gett de äldre ett ökat inflytande över hjälpen. Kostnaderna för försöket var lägre än väntat och marginella i förhållande till de totala kostnaderna för hemtjänsten.

Vi anser mot bakgrund av det lyckade försöket att ett visst antal timmars hemtjänst med förenklad biståndsbedömning för äldre över 75 år ska införas i hela staden. De

resurser som frigörs genom den minskade administrationen ska användas för att utveckla självbestämmandet i hela hemtjänsten, så att det även kommer hemtjänsttagare med omfattande hjälp till del'.

Särskilt uttalande gjordes av ordföranden Henrik Ehrenberg (kd), ledamoten Annika Davidsson m.fl. (m), tjänstgörande ersättaren Peter Backlund (fp) enligt följande

Debatten om fixartjänsternas framtid har tidvis varit het. Utredningen om hur en fixartjänst lika för alla inom Stockholms stad ska se ut har väckt oro, framför allt om huruvida tjänsten skulle finnas kvar och om den skulle vara avgiftsbelagd.

Vi konstaterar att hela utredningen föranletts av en skrivelse från s, v och mp, där det tydligt framgår att ett utgiftssystem ska utredas. Att det uppstått förvirring och konflikt i frågan är därför inte så konstigt, men ska inte belastas den nuvarande majoriteten.

Tjänsten fyller många positiva funktioner. Vi välkomnar därför en permanentad fixartjänst/servicetjänst som är avgiftsfri.

Särskilt uttalande gjordes av vice ordföranden Magnus Dannqvist m.fl. (s) enligt följande

För att klargöra Socialdemokraternas ståndpunkt i två viktiga äldre reformer vill vi särskilt uttala detta;

För det första: Socialdemokraterna vill permanenta den försöksverksamhet som varit med "fixartjänster". Åldersgränsen skall vara 67 år med inriktningen 65 år. Ingen tidsbegränsning skall gälla. Verksamheten skall utvärderas efter ett år. Alla ska omfattas oavsett om den enskilde har biståndsbedömd hemtjänst eller inte.

För det andra: Socialdemokraterna vill införa en valfrihetsreform för de äldre över 75 år. Alla skall garanteras två timmars hemtjänst i veckan med förenklad biståndsbedömning. Kostnaden för detta debiteras utifrån den ordinarie hemtjänsttaxan, eller utreds vidare utifrån s- skrivelse tidigare.

Dessa två förslag har konsekvent blandats ihop i kommentarer från majoriteten i mediedebatten. Hanteringen av fixartjänsterna och de konstiga turerna kring remittering och beslut i nämnderna har inte varit klargörande. Slutsatsen bör vara att ärenden inte av något skäl skall forceras igenom om det råder delade meningar kring sakfrågor eller processen kring beslutsordningar'.

Farsta stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av vice ordföranden Gunnar Sandell m.fl. (s) och ledamoten Magnus Welroos (v) enligt följande

Vi anser att nämnden skulle ha beslutat enligt följande:

Nämnden beslutar enligt förvaltningens förslag med ett tilläggsuppdrag att Stadsdelsnämnden i Farsta inleder samtal med Landstinget i syfte att kunna erbjuda servicetjänsterna tillsammans, samt anför därutöver följande:

Vi instämmer att servicetjänsterna för äldre personer över 75 år skall ges till alla oavsett om man har eller inte har beslut om hemtjänst och att de skall vara gratis för brukarna.

Stadsledningskontor påpekar i sitt förslag att servicetjänsterna kan utföras som förebyggande arbete i samarbete med Landstinget. Under 2004-2006 fanns ett projekt i dåvarande Årsta- Enskede stadsdelsnämnd där fixaren och en sjuksköterska från det närmaste vårdcentral erbjöd hjälp med såväl riskfyllda vardagssysslor som t. ex hänga gardiner, byta glödlampor, sätta upp tavlor och sjuksköterskan erbjöd enklare hälsoundersökningar och läkemedelsgenomgångar. Projektet blev en succé och de äldre har varit väldigt nöjda. Om servicetjänsterna kunde ges i samverkan mellan stadsdelsnämnden och Landstinget skulle äldre i Farsta må ännu bättre. Ohälsan skulle då även förebyggas på ett bättre sätt än idag.

Med anledning av detta föreslår vi att Stadsdelsnämnden i Farsta inleder samtal med Landstinget i syfte att kunna erbjuda servicetjänsterna tillsammans.

För att klargöra Socialdemokraternas ståndpunkt i två viktiga äldre reformer vill vi särskilt uttala detta;

För det första: Socialdemokraterna vill permanenta den försöksverksamhet som varit med ”fixartjänster”. Åldersgränsen skall vara 67 år med inriktningen 65 år. Ingen tidsbegränsning skall gälla. Verksamheten skall utvärderas efter ett år. Alla ska omfattas oavsett om den enskilde har biståndsbedömd hemtjänst eller inte.

För det andra: Socialdemokraterna vill införa en valfrihetsreform för de äldre över 75 år. Alla skall garanteras två timmars hemtjänst i veckan med förenklad biståndsbedömning. Kostnaden för detta debiteras utifrån den ordinarie hemtjänsttaxan, eller utreds vidare utifrån s-skrivelse tidigare.

Dessa två förslag har konsekvent blandats ihop i kommentarer från majoriteten i mediedebatten. Hanteringen av fixartjänsterna och de konstiga turerna kring remittering och beslut i nämnderna har inte varit klargörande. Slutsatsen bör vara att ärenden inte av något skäl skall forceras igenom om det råder delade meningar kring sakfrågor eller processen kring beslutsordningar.

Hägersten/Liljeholmens stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av vice ordföranden Jan Wallman, ledamöterna Annika Johansson, Björn Sund, tjänstgörande ersättaren Michael Löhf (alla s), ledamöterna Kjell Marténg (v) och Ylva Wahlström (mp). Dessa reserverade sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget enligt följande

Stadsdelsnämnden godkänner och överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Stadsdelsnämnden ställer sig bekom stadsledningskontorets förslag med undantag av att servicetjänsterna bör erbjudas alla som fyllt 67 år och även erbjudas till äldre som bor i ordinärt boende och har hemtjänst. Vi vill därför anför följande:

Det är bra att ärendet om servicetjänster nu äntligen blir avgjort och att tjänsterna blir avgiftsfria. Genom beslutet ökar tryggheten och livskvaliteten för många äldre runt om i staden inte minst genom de minskar risken för fallskador. Vi delar förvaltningens uppfattning att även personer i ordinärt boende med hemtjänst ska kunna ta del av tjänsterna. Hemtjänstpersonalen har i dag ingen möjlighet att utföra de servicetjänster det här handlar om. Vi beklagar att majoriteten valt att begränsa rätten att utnyttja tjänsterna till personer över 75 år. Funktionshindrande hälsoproblem är inte bundna till någon strikt ålder. Det är de individuella behoven som ska styra inom ramen för lagens bestämmelser och den aktuella lagen har 67 år som nedre gräns.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av ledamöterna Yildiz Kafkas (mp) och Hans Enroth (v), som ansåg att stadsdelsnämnden skulle ha beslutat följande

Stadsdelsnämnden beslutar att i huvudsak godkänna förvaltningens remissvar med tilläggen att:

1. servicetjänsterna ska införas permanent
2. tjänsterna ska erbjudas oavsett om den äldre har annan hemtjänst eller inte.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av vice ordföranden Maria Hannäs (v), ledamoten Monika Lindh m.fl. (s) och ledamoten Birgitta Hansen (mp) enligt följande

Vi yrkar att Skarpnäcks stadsdelsnämnd i huvudsak godkänner förvaltningens förslag till beslut att vaktmästartjänster med riskfyllda vardagssysslor för att förebygga fallskador ska erbjudas alla över 67 år oavsett om man har annan hemtjänst eller ej samt vara kostnadsfria och inte ha begränsning i ett visst antal timmar per år, att staden ska införa servicetjänster för äldre över 75 år med förenklad biståndsbedömning samt att Skarpnäcks stadsdelsnämnd anför följande:

Förebyggande insatser för att förhindra fallskador är bra både för den enskilda äldre och samhället. Säkerhet och trygghet i det egna hemmet ökar och därmed också möjligheten att bo kvar i sitt eget hem. För samhället är det en enkel metod för att hindra att stora kostnader uppstår för vård och rehabilitering av fallskador. Vi tycker det är bra att den borgerliga majoriteten äntligen tar upp skrivelsen i som lades i kommunstyrelsen för nära ett år sedan, maj 2006, och som var en följd av de lagändringar som då infördes och som gällt sen dess.

Vi anser att vaktmästarservice för att förhindra fallskador ska införas som en permanent service till skillnad från stadsledningskontorets förslag som endast gäller år 2007. Äldre måste kunna känna trygghet med att tjänsten är kontinuerlig och inte avbryts. Vi anser att den ska erbjudas alla över 67 år. Det finns ingen anledning för staden att ha en snålare gräns än den i lagstiftningen. För att kunna vara förebyggande ska ingen avgift tas ut. Stadsledningskontoret skriver i sitt förslag att rätten att utnyttja servicen ska begränsas så att bara den som inte har annan hemtjänst ska kunna få den. Vi vill betona det som Skarpnäcks stadsdelsförvaltning skriver: vaktmästarservice för

att förhindra fallolyckor är inte den typ av service som hemtjänsten normalt sett utför. Därför blir den begränsning som stadsledningskontoret föreslår, om den skulle genomföras, en direkt försämring av nuvarande förhållanden.

Vi delar i allt väsentligt det som stadsdelsförvaltningen skriver om det andra förslaget i skrivelsen från s, v och mp, nämligen servicetjänster i hemtjänsten. Det handlar om att utveckla det som möjliggjordes i proposition 2005/06:115, att erbjuda äldre enklare servicetjänster inom hemtjänstområdet antingen via förenklad biståndsbedömning (ålder, namn och adress) eller i enlighet med den nya lagen om kommunal befogenhet att tillhandahålla servicetjänster till äldre. De försök som gjordes i Hägersten och Norrmalm med enklare servicetjänster med förenklad biståndsbedömning var mycket positiva. De var uppskattade av brukare, handläggare och chefer inom hemtjänsten. Biståndshandläggningen förenklades, de äldre fick större inflytande över hjälpen och den tid som man hade till förfogande. Dessutom var kostnaden endast en tiondel (ca 200 000 kr per stadsdel) av den som staden först beräknade.

Stiftelsen Äldrecentrum har gjort en noggrann utvärdering och granskning av försöket. Av det skälet anser vi, i motsats till stadsdelsförvaltningen, att ingen mer utredning behöver göras. Försöket är gjort, kostnaderna beräknade, utfallet tydligt positivt. Vi vill gå vidare och erbjuda servicetjänster, enligt riksdagens definition, till stadens alla äldre över 75 år. Vi vill instämma i det som stadsdelsförvaltningen skriver ”en förenklad hantering för biståndshandläggare när det gäller enklare serviceinsatser är att föredra istället för de omfattande utredningar som görs idag”. De resurser som frigörs genom minskad administration kan användas för att utveckla självbestämmandet i hela hemtjänsten, så att det även kommer hemtjänsttagare med omfattande hjälp till del.

Vi kan i motsats till stadsdelsförvaltningen inte se några skäl att sammankoppla servicetjänster för äldre med förslag i riksdagen om skatteavdrag för hushållsnära tjänster. Vi tror inte alls att äldre, och särskilt inte äldre med låg eller ingen ATP, skulle ha möjlighet att efterfråga servicetjänster om man först ska betala och sen vänta ett år på ett 50 procent skatteavdrag. Servicetjänster för äldre är en del av äldreomsorgen och ska erbjudas alla oavsett betalningsförmåga och är en del i äldreomsorgens förebyggande och uppsökande arbete. Här måste vi påpeka att stadsledningskontoret gör en högst egen tolkning av vad servicetjänster är. Stadsledningskontoret skriver att ”*Servicetjänster omfattar enklare praktiska och riskfyllda vardagssysslor som tunga lyft, fästa elektriska sladdar samt olika former av insatser som innebär att klättra på stegar. Tjänsten omfattar däremot inte insatser som kräver någon form av auktorisation, trädgårdsskötsel eller städning.*” Det är helt annan än den som framgår av proposition 2005/06:115. Där står att läsa ”Med serviceuppgifter avses bl.a. praktisk hjälp med hemmets skötsel, såsom städning och tvätt, hjälp med inköp, ärenden på post och bankkontor och hjälp med tillredning av måltider samt distribution av färdiglagad mat.”

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av vice ordföranden Abdo Goriya (s), Awad Hersi (mp), Jonas Ljungstedt (v), Eva Andersson (s), Rune Olofsson (s) och Ornina Younan (s), enligt följande

Vi reserverar oss mot beslutet då vi yrkat att delvis avslå förvaltningens förslag till tjänsteutlåtande samt att därutöver anföra följande:

Servicetjänster i form av vaktmästarservice är en mycket angelägen och viktig reform. Under den förra mandatperioden påbörjade den rödgröna majoriteten en försöksverksamhet med avsikt att permanenta verksamheten 2007. Alla äldre i Stockholm fick rätt till avgiftsfri hjälp av fixarna. Syftet var att arbeta förebyggande och uppsökande för att förhindra fallolyckor bland äldre och främja hälsa och välbefinnande. Vi ser därför med tillfredsställelse på att majoriteten äntligen lägger ett förslag om en avgiftsfri vaktmästarservice i hela staden, även om turerna kring ärendet bland annat remisshanteringen, är beklagligt.

Stockholms äldre har visat sig uppskatta sina fixare. Många äldre blir lättade när de får hjälp med vardagliga göromål som de kan ha svårt att utföra själva. Att byta en glödlampa i taket eller hänga upp gardiner kan vara svårt när man börjat bli lite stel eller yr. Men den faktiska hjälpen fixaren ger stadens äldre är inte enda vinsten – antalet olyckor i de äldres hem har minskat kraftigt. Det är en stor vinst i minskat lidande för varje person som slipper skada sig, men det är också en ekonomisk vinst för staden.

Vi tycker att det är bra att vaktmästarservicen behålls avgiftsfri. Vi vänder oss emot att det ska vara en begränsning på antal timmar på år som de äldre får använda sig av servicen. Vi anser att det inte ska finnas någon sådan begränsning.

Vi anser att den föreslagna gränsen på 75 år är satt för högt. Vårt förslag är att den åldersgränsen sätts till 67 år. Visar det sig vid en utvärdering att det är för högt anser vi att det skall omprövas och sänkas till 65 år.

Vi anser att alla äldre, oavsett om de har biståndsbedömd hemtjänst eller ej, ska ha rätt att utnyttja vaktmästartjänsten.

Södermalms stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av vice ordförande Maria Palme m.fl. (s) samt ledamöterna Birger Jeansson (mp) och Åsa Hagelstedt (v) till förmån för eget förslag till beslut enligt följande

1. Stadsdelsnämnden åberopar och delvis överlämnar stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen med nedanstående yttrande.
2. Servicetjänster erbjuds alla pensionärer över 67 år utan tidsbegränsning. Erbjudandet ska gälla även pensionärer med hemtjänst.
3. Förslaget om att på försök under två år få erbjuda pensionärer över 80 år hemtjänst en till fyra timmar per månad genom förenklad biståndsbedömning översändes på nytt till kommunfullmäktige.
4. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

I stadsledningskontorets förslag till beslut framgår att Maria- Gamla stans stadsdelsnämnd hemställt om att på försök under två år få erbjuda pensionärer över 80 år hemtjänst en till fyra timmar per månad genom förenklad biståndsbedömning. Stadsledningskontoret avslår nämndens förslag. Några kommentarer till förslaget och motiver-

ingar till avslaget framgår inte av kontorets förslag. Av detta skäl har inte heller stadsdelsförvaltningen kommenterat förslaget.

Vi vidhåller att ett erbjudande om hemtjänst genom förenklad biståndsbedömning, där pensionären själv kan välja vilken hjälp han/hon önskar, skulle förenkla för den enskilde pensionären och öka valfriheten. Det skulle också senarelägga behovet av hemtjänst efter biståndsbedömning, varför det skulle vara ekonomiskt lönsamt för stadsdelen.

Vi uppskattar att den moderatledda majoriteten har tagit sitt förnuft till fånga och bestämt sig för att ej avgiftsbelägga s k vaktmästarservice. Dock innebär förslaget begränsningar i servicen som vi inte kan acceptera. Vi anser att även personer med hemtjänst ska omfattas av dessa insatser, samt att ingen tidsbegränsning ska sättas.

I Maria- Gamla Stan gällde servicen pensionärer över 67 år och i Katarina-Sofia personer över 75 år. Vid sammanslagningen ska naturligtvis samma åldersgräns gälla. Vi anser dock inte att det ska innebära en försämring för en stor del av Södermalms befolkning. Det är så få som använder tjänsten i åldersgruppen 67-75, att det innebär en mycket liten merkostnad.

Älvsjö stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av ordföranden Karl Bern m.fl. (fp) och ledamoten Olle Andretzky m.fl. (m) enligt följande

Upptakten till ”Fixar-Malte” i Höganäs var den höga rehabkostnaden för höftfrakturer och lårbensbrott som så ofta inträffade i hemmet när seniorer skulle byta gardiner och glödlampor m m.

Vi anser att alla seniorer över 75 år skall få rätt till ”fixartjänsten” inklusive de som har hemtjänst. Personalen inom hemtjänsten kan inte klara alla de arbeten som ”fixartjänsten” inkluderar. När anhöriga och grannar inte kan hjälpa till är det bra att ha ”fixartjänsten” att tillgå! Det finns inget hinder mot att flera stadsdelsnämnder lägger ut ”fixartjänsten” på entreprenad.

Särskilt uttalande gjordes av ledamoten Majvi Andersson m.fl. (s) enligt följande

Vi vill klargöra Socialdemokraternas ståndpunkt i två viktiga äldrereformer.

För det första: Socialdemokraterna vill permanenta den försöksverksamhet som varit med ”fixartjänster”. Åldersgränsen skall vara 67 år med inriktningen 65 år. Ingen tidsbegränsning skall gälla. Verksamheten skall utvärderas efter ett år. Alla ska omfattas oavsett om den enskilde har biståndsbedömd hemtjänst eller inte.

För det andra: Socialdemokraterna vill införa en valfrihetsreform för de äldre över 75 år. Alla skall garanteras två timmars hemtjänst i veckan med förenklad biståndsbedömning. Kostnaden för detta debiteras utifrån den ordinarie hemtjänsttaxan, eller utreds vidare utifrån den skrivelse socialdemokraterna i staden lagt tidigare.

Dessa två förslag har blandats ihop i kommentarer från majoriteten i mediedebatten. Hanteringen av fixartjänsterna och de konstiga turerna kring remittering och be-

slut i nämnderna har inte varit klagörande. Slutsatsen bör vara att ärenden inte av något skäl skall forceras igenom om det råder delade meningar kring sakfrågor eller processen kring beslutsordningar.

Vi ser med tillfredsställelse på att vaktmästarservicen föreslås behållas avgiftsfri. Tidigare utspel från borgarrådet Ewa Samuelsson (kd) har talat om avgiftsnivåer på 185 kronor i timmen. Det tror vi hade varit förödande för vaktmästarservicen eftersom så få hade haft råd att utnyttja den och hela syftet då hade gått förlorat.

Vi vänder oss emot att det ska vara en begränsning på antal timmar per år som de äldre får använda sig av servicen. Vi anser inte att det ska finnas någon sådan begränsning.

Särskilt uttalande gjordes av ledamöterna Maj-Len Eklund (v) och Kenneth Rönnquist (mp) enligt följande

Förebyggande insatser riktade till äldre ger stora vinster för den enskilde och för samhället i stort. Välbefinnandet och livskvaliteten bevaras högre upp i åldrarna samtidigt som resurserna för vård och omsorg kan styras och utökas till de som bäst behöver det när den egna förmågan inte räcker till. Vi välkomnar därför att den borgerliga majoriteten kommer med ett förslag om kostnadsfri vaktmästarservice, även om förslaget har sina brister. Vi anser att servicetjänster för äldre självfallet ska införas som en permanent tjänst i stadens äldreomsorg, till skillnad från stadsledningskontorets förslag som endast gäller år 2007.

Det är bra att servicetjänster i form av vaktmästartjänster föreslås bli kostnadsfria, eftersom avgifter skulle motverka poängen med förebyggande arbete. Vi vill dock inte ha den föreslagna begränsningen av rätten att utnyttja servicen för dem som redan har annan hemtjänst. Vaktmästarservicen erbjuder andra tjänster än den biståndsbedömda hemtjänsten och det finns därför inga skäl att äldre med hemtjänst ska förnekas tillgång till servicen.

Vaktmästartjänsterna är en förebyggande insats som är väldigt individuell och bör därför inte tidsbegränsas. I motsats till stadsledningskontoret ser vi inga risker med att vaktmästarservicen ska tränga undan annan viktig verksamhet, tvärtom måste en ökad användning av servicen ses som positivt även om kostnaderna blir högre än den borgerliga majoritetens budget. Vi anser det vara väl investerade pengar i och med att servicen förebygger framtida biståndsbehov.

Landstinget har en nyckelroll i folkhälsoarbetet och är därför en naturlig samarbetspart i utvecklingen av stadens förebyggande och uppsökande arbete bland äldre. Exempelvis kan samverkan sökas inom områden som förebyggande hembesök, hälsosamtal och friskvård. Samverkan med föreningslivet är också viktigt, men snarare för att motverka ohälsa på grund av ensamhet och bristande social gemenskap än att förebygga fallolyckor i hemmet.

Vi kan i motsats till stadsledningskontoret inte se några skäl att sammankoppla servicetjänster för äldre med förslag i riksdagen om skatteavdrag för hushållsnära tjänster. Servicetjänster är en del i äldreomsorgens förebyggande och uppsökande arbete. Skattesubventionerade hushållsnära tjänster är däremot ett sätt att gynna redan välbeställda grupper, vilket kan dra undan resurser för äldreomsorgen.

Skrivelsen om servicetjänster i hemtjänsten från Margareta Olofsson (v), Christopher Ödmann (mp) och Elisabeth Brandt-Ygeman (s) lyfter även fram behovet av utredning av möjligheten att erbjuda äldre hjälp med serviceinsatser – det vill säga inom hemtjänsten - med förenklad biståndsbedömning. Tyvärr har stadsledningskontoret inte besvarat den frågan, varför skrivelsen måste återremitteras i denna del.

Enligt den nationella utvecklingsplanen för vård och omsorg om äldre (prop.2005/06:115) har socialnämnden även fortsättningsvis rätt att själv avgöra vilket underlag som behövs för att fatta beslut enligt socialtjänstlagen. Däremot måste alltid en prövning göras i varje enskilt fall.

I utvecklingsplanen konstateras att i vissa ärenden kan det räcka med en mycket begränsad utredning, vilket kan upplevas som positivt av den äldre och frigöra biståndshandläggarna från onödig administration.

Försöket med förenklad biståndsbedömning i Stockholms stad har enligt utvärderingen av Stiftelsen Äldrecentrum uppskattats både av pensionärer och av hemtjänstchefer. Båda grupperna vill införa modellen i den ordinarie verksamheten. Den förenklade handläggningen har varit tidsbesparande och har gett de äldre ett ökat inflytande över hjälpen. Kostnaderna för försöket var lägre än väntat och marginella i förhållande till de totala kostnaderna för hemtjänsten.

Vi anser mot bakgrund av det lyckade försöket att ett visst antal timmars hemtjänst med förenklad biståndsbedömning för äldre över 67 år ska införas i hela staden. De resurser som frigörs genom den minskade administrationen ska användas för att utveckla självbestämmandet i hela hemtjänsten, så att det även kommer hemtjänstagare med omfattande hjälp till del.

Östermalms stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av ledamoten Birgit Marklund Beijer m.fl. (s) mot nämndens beslut till förmån för eget förslag enligt följande

Stadsdelsnämnden föreslås besluta
att delvis godkänna förvaltningens förslag till beslut samt
att därutöver anföra följande;

Servicetjänster i form av vaktmästarservice är en mycket angelägen och viktig reform. Under den förra mandatperioden påbörjade den rödgröna majoriteten en försöksverksamhet med avsikt att permanenta verksamheten 2007. Alla äldre i Stockholm fick rätt till avgiftsfri hjälp av fixarna. Syftet var att arbeta förebyggande och uppsökande för att förebygga fallolyckor bland äldre och främja hälsa och välbefinnande. Vi ser därför med tillfredsställelse på att

majoriteten äntligen lägger ett förslag om en avgiftsfri vaktmästarservice i hela staden, även om turerna kring ärendet, bland annat remisshanteringen, är beklagligt.

Stockholms äldre har visat sig uppskatta sina fixare. Många äldre blir lättade när de får hjälp med vardagliga göromål som de kan ha svårt att utföra själva. Att byta en glödlampa i taket eller hänga upp gardiner kan vara svårt när man börjat bli lite stel eller yr. Men den faktiska hjälpen fixarna ger stadens äldre är inte enda vinsten - antalet olyckor i de äldres hem har minskat kraftigt. Det är en stor vinst i minskat lidande

för varje person som slipper skada sig, men det är också en ekonomisk vinst för staden.

Vi tycker att det är bra att vaktmästarservicen behålls avgiftsfri. Tidigare utspel från Ewa Samuelsson har talat om avgiftsnivåer på 185 kronor i timmen och det tror vi hade varit förödande för vaktmästarservicen eftersom så få hade haft råd att utnyttja den och hela syftet då hade gått förlorat.

Vi vänder oss emot att det ska vara en begränsning på antal timmar per år som de äldre får använda sig av servicen. Vi anser inte att det ska finnas någon sådan begränsning.

Vi anser också att den föreslagna åldergränsen på 75 år är satt för högt. Tidigare har stadsdelsnämnderna själva fastställt åldergränsen och den har satts till 65 år, 67 år eller 75 år. Vi anser att det är bra med en likställighet över staden och att det därför är positivt att ha en och samma åldergräns i alla stadsdelar. Vårt förslag är att den åldergränsen sätts till 67 år. Visar det sig vid en utvärdering att det är för högt anser vi att det ska omprövas och sänkas till 65 år.

Vi anser att alla äldre, oavsett om de har biståndsbedömd hemtjänst eller inte, ska ha rätt att utnyttja vaktmästartjänsten.

Särskilt uttalande gjordes av ledamoten Birgit Marklund Beijer m.fl. (s) enligt följande

För att klargöra Socialdemokraternas ståndpunkt i två viktiga äldrereformer vill vi särskilt uttala detta:

1. Socialdemokraterna vill permanenta den försöksverksamhet som varit med ”fixartjänster”. Åldergränsen skall vara 67 år med inriktningen 65 år. Ingen tidsbegränsning skall gälla. Verksamheten skall utvärderas efter ett år. Alla ska omfattas oavsett om den enskilde har biståndsbedömd hemtjänst eller inte.
2. Socialdemokraterna vill införa en valfrihetsreform för de äldre över 75 år. Alla skall garanteras två timmars hemtjänst i veckan med förenklad biståndsbedömning. Kostnaden för detta debiteras utifrån den ordinarie hemtjänsttaxan, eller utreds vidare utifrån s- skrivelse tidigare.

Dessa två förslag har konsekvent blandats ihop i kommentarer från majoriteten i mediedebatten. Hanteringen av fixartjänsterna och de konstiga turerna kring remittering och beslut i nämnderna har inte varit klargörande. Slutsatsen bör vara att ärenden inte av något skäl skall forceras igenom om det råder delade meningar kring sakfrågor eller processen kring beslutsordningar.

Särskilt uttalande gjordes av ledamöterna Marion Sundqvist (mp) och Berit Bornecrantz Dias (v) enligt följande

Försöket med förenklad biståndsbedömning som ledde fram till vaktmästarservice eller "fixartjänst" för äldre visade sig medföra mycket små kostnader i förhållande till vanlig hemtjänst därför att ansökningsförfarandet förenklades. Även livskvaliteten för de äldre har ökat genom att man själv kunnat bestämma innehållet i insatsen. Det är

svårt att förstå hur fixartjänsten, även om den skulle öka i omfattning, "riskerar tränga undan annan viktig verksamhet".

Det vore synd om ett så positivt försök lades ned på grund av förslaget i riksdagen om skatteavdrag för så kallade hushållsnära tjänster. Det är ju ett mycket mer omständligt förfarande att i efterhand få rabatt för hushållsnära tjänster än att med förenklad biståndsbedömning välja sina tjänster fritt från vaktmästarservicen i stadsdelen. Inte alla har heller råd att i för tid göra utlägg för hushållsnära tjänster. Inte minst gäller det pensionärer. Det skulle i praktiken innebära att dessa gick miste om både den förebyggande insatsen och hushållsnära tjänster. I så fall fick vi förhållandet att hushållsnära tjänster hade förhindrat en mycket viktig förebyggande verksamhet och därmed orsakat en utgiftsökning i budgeten för stad och landsting för vård och omsorgsboende.

Bilaga 2

STOCKHOLMS STAD	
Kommunstyrelsen	
KF/KS Kansli	
Ink.	2006 -05- 1 0
Dnr:	327 - 2163 / 2006
Till:	R VII

Kommunstyrelsen 06-05-10

Skrivelse angående servicetjänster i hemtjänsten.

Försöket med 4 timmars hemtjänst per månad för personer över 80 år med förenklad biståndsbedömning avslutades den sista oktober 2005. Projektet startade den 1 november 2004 och pågick i 1 år. Stiftelsen Stockholms läns Äldrecentrum fick stadens uppdrag att utvärdera projektet. Utvärderingen "Man söker inte hjälp i onödan" av utvärderaren Ingrid Hjalmarsson är nu avslutad.

Syftet med projektet var att utveckla hemtjänsten så att den äldre själv skulle kunna bestämma över innehållet i insatsen. Det har funnits möjlighet att få hjälp med t ex skötsel av hemmet, promenader, ledsagning eller social samvaro. De äldre var mycket nöjda med det enkla ansökningsförfarandet och att själva kunna bestämma vad som skulle utföras. Majoriteten ville ha hjälp med den tunga delen av städningen. De kunde välja att betala 180 kr/tim eller enligt ordinarie taxa efter utredning. Utvärderingen konstaterade att man inte söker hjälp i onödan. Merparten av dem som beviljades hemtjänst i projektet hade även kunnat få hjälp via ordinarie biståndsprovning.

Hemtjänstchefer och biståndshandläggare delade pensionärernas positiva inställning till den nya formen av hemtjänst. Sammanlagt 87 personer använde sig av denna form av hemtjänst. Anledningen till att inte fler personer deltog är inte klarlagt. Det kan bero på att informationsinsatserna inte nådde fram, att det tar lång tid att introducera en nyhet eller att avgifterna var för höga.

Projektet aktualiserar att biståndshandläggarna lägger ner alltför mycket tid på att handlägga ansökningar om hemtjänst från äldre med behov av lite hjälp. Stadsdelarnas kostnader för att genomföra projektet var små och uppgick till mindre än en procent av kostnaden för den totala hemtjänsten. Utfallet var också betydligt lägre än prognostiserat.

I regeringens proposition "Nationell utvecklingsplan för vård och omsorg om äldre" 2005/2006:115 föreslås att kommunerna utan individuell behovsprövning ska kunna erbjuda äldre över 67 år servicetjänster. Förslaget syftar till att genom ett större utbud av servicetjänster förebygga skador, olycksfall och ohälsa hos äldre. Försöket med vaktmästarservice kan förslagsvis med denna lag permanentas.

I propositionen föreslås att kommunen får ta ut skäliga avgifter enligt grunder som kommunen bestämmer. Avgifterna får inte överstiga kommunens självkostnader och skall inkludera mervärdesskatt. Denna lag inskränker inte de skyldigheter som kommunen har enligt socialtjänstlagen

Resultatet av det utvärderade försöket med förenklad biståndsbedömning är så positivt att vi vill gå vidare. Vi ger stadsledningskontoret i uppdrag att utreda hur vi från 2007 ska erbjuda äldre hjälp med servicetjänster, med förenklad biståndsbedömning enligt ordinarie hemtjänsttaxa eller i enlighet med vad som föreslås i proposition 2005/2006:115

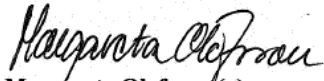
Med hänvisning till ovan föreslår vi

Att stadsledningskontoret får i uppdrag att utreda hur Stockholms stad kan erbjuda äldre hjälp med serviceinsatser, med förenklad biståndsbedömning enligt ordinarie hemtjänsttaxa eller i enlighet med vad som föreslås i proposition 2005/2006:115.

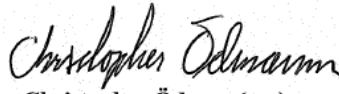
Att stadsledningskontoret får i uppdrag att utreda permanentning av vaktmästarservice för äldre.

Att stadsledningskontoret får i uppdrag att utreda ett avgiftssystem för servicetjänster.

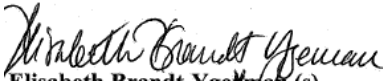
Att stadsledningskontoret får i uppdrag att utarbeta riktlinjer för servicetjänster.

Margareta Olofsson (v)
Social- och äldreomsorgsborgarråd

Christopher Ödman (mp)
gruppledare miljöpartiet

Elisabeth Brandt-Yge (s)
gruppledare socialdemokraterna